

LETNIK XXX, ŠTEVILKA 2/2014

NOVA GLASILO
FILATELISTIČNE
ZVEZE SLOVENIJE
FILATELIJA

ISSN 1408-0303

Podeljena priznanja FZS	str 4
Veselko Guštin , Šopronska izdaja	5
Tibor Kiraly	
O šopronski izdaji iz leta 1956	6
Bojan Bračič	
Idrijska čipka – napake v perforaciji	10
Alojzij Karba , Pnevmatška pošta	12
Dario Filjar , Analiza pisma	14
Mihael I. Fock	
Sv. Tomaž in nejeverni filatelisti	19
25 let FEPA	21
Veselko Guštin , Nova razstavna kategorija Moderna filatelija	22
Bojan Bračič	
Raketni poskusi FD Maribor	24
Bojan Bračič , Železniški poštni žigi na območju Slovenije	31
Bojan Bračič	
Naj maksimum karta iz leta 2012	33
Vlasta Kirn , Mesec knjige v knjižnici Makse Samsa	35
Boštjan Petauer	
Ob 60. obletnici JUFIZ II	36
Jože Keber , Maksi Ravne 2014	40
Bojan Bračič , Balkanfila 2014, Vidin	43
Igor Pirc , Ljubljana 2014	46
Alojz Tomc , Hunfila 2014	48
Bojan Bračič , Problemi ene vitrine	49
Staša Bračič , Croatica 2014, Vukovar	50
Veni Ferant	
Filatelistični razstavi v Celju	52

Igor Pirc , 8. srečanje Delovne skupine Balkanfila	54
---	----

Bojan Bračič	
Četrti filatelistični seminar	56

Igor Pirc	
Kúzla skače v rit, komu – drugič	57
Sposojena analiza fil. tržišča	58

NOVA FILATELIJA
Glasilo Filatelistične zveze Slovenije

*“Za bogatitev in širjenje
 filatelističnega znanja”*

Za izdajatelja:
 Peter Suhadolc

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik:
 Bojan Bračič
 e-naslov: bojan.bracic@triera.net

Člani uredniškega odbora:
 Vencelj Ferant, Veselko Guštin,
 Igor Pirc, Lojze Tomc

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na ovitku:
 Maksimum karta s staro trto, ki je nastala na pobudo R. Jordana.

Prelom in tisk:
 www.evrografis.si
 junij 2014

Naklada:
 1200 izvodov

Naslov uredništva:
 Filatelistična zveza Slovenije
 p. p. 1584
 1001 Ljubljana
<http://www.fzs.si>

ISSN 1408-0303

Cena: 2 EUR, za tujino 3 EUR
 Glasilo prejemajo člani FZS brezplačno.

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK XXX

ŠTEVILKA 2/2014

Beseda urednika

»Ti, urednik, a veš da izdajamo Novo filatelijo že trideseto leto«, me je nekdo na začetku leta 2014 opozoril. »In ob tem bi lahko pripravili kakšno posebno številko«, sem slišal še v nadaljevanju. »Res bi lahko«, sem odvrnil, toda kdo. In pri tem je ostalo. Prva številka je bila že na vrh polna, saj je 64 strani nekaka meja za način vezave s »šivanjem«. Nekaj o zgodovini izhajanja našega glasila v 30 letih sem potem zapisal v tej moji rubriki in potem pričakoval, a žal ne dočakal. Pričakoval sem, da se bo kdo lotil bolj skrbne analize in kaj več zapisal o preteklih 29 letnikih Nove filatelije, pa nič. Pa saj še ni konec leta, mogoče pa se kdo najde.

Še o enem okroglem jubileju nekaj besed. Evropska federacija filatelističnih zvez (FEPA) praznuje 25 let delovanja. Nekaj o tem je na strani 21, za angleško govoreče nekaj več na spletni strani www.fepanews.com. Kar bi rad dodal je čestitka, ki jo je uprava FEPA ob jubileju namenila vsem svojim članicam, med njimi še posebej tistim, s katerimi je v teh letih tesneje sodelovala. FZS je članica kontinentalne federacije od leta 1995. Prvo tesnejše sodelovanje smo vzpostavili ob Alpe - Jadran fili '99, ko je Slovenija za prvo razstavo delovne skupnosti AJF imela podporo FEPA. Takrat nas je obiskal njen podpredsednik Klaus E. Eitner in Zvezi izročil prvi Certificate of Appreciation, priznanje ki ga je FEPA začela podeljevati zaslužnim organizacijam za razvoj in napredek filatelije v Evropi. Drugič smo imeli podporo FEPA pri mednarodni razstavi Maribofila 2012, ki jo poleg članic AJF gostila tudi članice druge regionalne delovne skupine Balkanfila. Takratni predsednik FEPA Jørgen Jørgensen je ob obisku razstave tudi tokrat prinesel s seboj enako priznanje evropske federacije, ki ga je tokrat dobilo Filatelistično društvo Maribor. S FEPA nas povezuje tudi Delovna skupina za uveljavitev odprte filatelije, katere pobudnik in član sem bil, sedaj pa že drugi mandat opravljam funkcijo tajnika Federacije. Na nazadnje velja zapisati, da je nekdanji dolgoletni predsednik FEPA Pedro Vaz Pereira častni član FZS. Ugotovimo lahko, da je FZS ena od aktivnejših članic te federacije, in računamo, da bo tako tudi naprej.

Podeljena priznanja FZS

Pred vsako skupščino Filatelistične zveze Slovenije so društva pozvana, da predlagajo kandidate za priznanja FZS. Predloge za 2014 je zbrala Komisija za priznanja in pregledala ustreznost predlogov oziroma njihovo skladnost z določili pravilnika.

Večina predlogov je ustrezala pogojem pravilnika, nekaj jih je bilo treba dopolniti ali zamenjati predlagano priznanje, nekaj pa so jih predlagatelji preklicali. Po usklajevanju je komisija predlagala IO FZS, da potrdi priznanja, za katera je pristojen, oziroma predlaga skupščini FZS v potrditev priznanja, za katera je pristojna skupščina. IO FZS je na seji 22. aprila 2014 potrdil:

- bronasto odličje Lovrenc Košir dobi Matjaž Metaj (FD Lovro Košir, Škofja Loka);
- srebrno odličje Lovrenc Košir dobi: Vekoslav Krahulec (DZ Brežice), Bojan Kranjc (FD Ljubljana) in Peter Močnik (KFD Ravne na Koroškem);
- zlato odličje Lovrenc Košir dobita Dušan Božič (FD Maribor) in Alojz Tomc (FD Novo mesto).

Dušan Božič se je s filatelijo srečal že v otroških letih, ko je bil med drugo vojno z družino izgnan v Sarajevo. Član FDM je postal leta 1990, posebej aktiven

pa je od leta 1994, ko je prevzel funkcijo člana upravnega odbora. Dva mandata je bil podpredsednik društva, sedaj je član Častnega razsodišča, kar je bil od leta 1998 do leta 2006 tudi v FZS; sedaj je ponovno v tej funkciji. Takoj po prevzemu prve funkcije v društvu je pripravil osnutka za novo društveno

izkaznico in štampljko društva. Prevzel je tudi register društvenih izdaj, kar dela še danes. Nad priložnostnimi izdajami je bdel tudi v FND Tabor Maribor, katerega član je ravno bil do združitve tega društva s FDM leta 2009.

Kot član FDM je pripravil več osnutkov za priložnostne poštne žige (PPŽ) in priložnostne ovitke ali dotiske celin (PO); prvo izdajo je pripravil že leta 1994, zadnjo (zaenkrat) marca 2013. Ob tem je pripravil tudi nekaj osnutkov za osebne znamke.

Na tekmovalni razstavi (Deutschlandberg 1995) je res sodeloval samo enkrat, vendar je bil s svojimi demonstracijskimi in študijskimi zbirkami Verigarjev, Slovenike in Maribora reden gost na različnih netekmovalnih in demonstracijskih razstavah tako v Mariboru kot tudi drugje po Sloveniji.

Raziskovalno je dalj časa sodeloval v študijski skupini Verigarji, ki pa je s smrtjo Z. Skoka in M. Vardjana prenehala z delom.

Dušan Božič je prvo poročilo o PPŽ, ki jih je založilo FDM, pripravil leta 2003 za zbornik društva ob praznovanju 70-letnice. Pet let pozneje je pripravil samostojno publikacijo o PPŽ in PO izdanih v FDM, podobno pa je pripravil tudi za FND Tabor Maribor. Svoje raziskovalno delo na tem področju je kronal z izdajo Kataloga priložnostnih žigov, ki so bili v uporabi na mariborskih poštah od leta 1920 do maja 2012. Dela na tem področju pa s tem še ni končal, saj ga sproti dopolnjuje za morebitno dopolnjeno izdajo čez nekaj let.

Alojz Tomc se je s filatelijo ravno tako srečal že v otroških letih kot član filatelističnih krožkov na OŠ Grm in OŠ Katja Rupena. Član FD Novo mesto je od 1973, nekaj časa pa je bil sočasno aktiven član (tajnik in poverjenik za krožno menjavo) tudi v FD Oton Župančič v Črnomlju, kjer je služboval. Od leta 1998 je predsednik FD Novo mesto, kjer je »deklica za vse«: organizator srečanj, avtor PPŽ in PO, poverjenik za krožno menjavo, skrbi za stike z občino, knjižnico in muzejem in še kaj. Od leta 2008 je član IO FZS.

Je avtor različnih člankov in prispevkov o filateliji in o domačem društvu v lokalnih medijih pa tudi v Novi filateliji,

Poštnih razgledih in strokovnih filatelističnih revijah v sosednjih državah. Ob 50. in 60. obletnici društva je uredil obširna zbornika, za katera je prispeval tudi večino člankov, uredil pa je tudi kataloga za razstavi Peto in Šesto okno v Kranju.

Znamke je razstavljal že kot mladinec na šolskih in društvenih razstavah in uspešno tekmoval na republiški razstavi v Slovenskih Konjicah. Poleg sodelovanja na različnih propagandnih in demonstracijskih razstavah ves čas njegove filatelistične kariere, pa v zadnjih letih uspešno sodeluje tudi na tekmovalnih razstavah doma in v tujini; od regionalnih (Alpe Jadran in Balkanfila) do svetovnih. Od leta 2012 je tudi nacionalni sodnik za tematsko filatelijo.

Iz utemeljitev za dodelitev priznanj.

Vsem dobitnikom priznanj iskrene čestitke.

Tradicionalna filatelija

Šopronska izdaja

Prvič smo se srečali s Šopronsko izdajo v Kranju na razstavi 2Okno 2005 (Oedenburger Ortsausgabe 1956). Ocenili je nismo ravno najbolje, le 68 točk. Opis in komentarji so bili v nemščini (in madžarščini). Ocenjevalci smo domnevali, da gre pač za »lokalno« in nepriznано izdajo znamk. Madžari so oceno zelo slabo sprejeli.

Tovrstne izdaje so vselej zelo popularne ob raznih nasilnih menjavah vlad in režimov. Tudi ti pretiski so nastali v burnem revolucionarnem letu 1956 na Madžarskem. Podobne poznamo tudi pri nas: Celjska izdaja, SHS pretiski iz Prekmurja, pa razne »fantazijske« izdaje leta 1990 na Slovenskem. Ko smo zasledili članek o Šopronske izdaji v madžarskem časopisu Belyegvilag,

nov.-dec. 2013, smo vljudno zaprosili gospo Judito Trajber za prevod. Pred tem smo prosili za dovoljenje za prevod in objavo Denesa Cziroka, ki nam je poleg dovoljenja avtorja prispevka zagotovil še originalne datoteke s slikami.

Avtorju in D. Cziroku se zahvaljujemo.

Veselko Guštin
veselko.gustin@gmail.com

O šopronski izdaji iz leta 1956

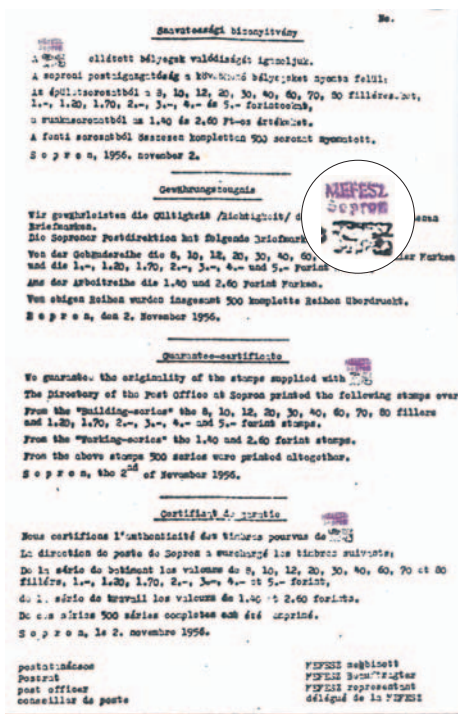
VII. zvezek znanstvenega dela A Magyar Bélyegeket Monográfiája (monografija madžarskih znamk) na strani 673 prvič razčlenjeno obravnava šopronski pretisk iz leta 1956. Podrobno našteje nazivne vrednosti serije in število primerkov. Kopija zapisnika, ki izvira iz zapuščine enega izmed udeležencev pretiska, vsebuje podatke, ki se nanašajo na število primerkov. Sodeč po zapisniku, se je v pretisku znašlo 21 vrednotnic. To so s podpisom potrdile osebe, uradno navzoče pri pretisku. V imenu poštne uprave sta podpisnika bila dr. Sándor Czencz in Miklós Hasenauer, v imenu glavne pošte pa njen vodja, Imre Tarr.

stvo poštne uprave uradno neizdane znamke na začetku leta 1957 umaknilo iz prodaje, s čimer je – posredno – priznalo njihov obstoj. Trženje znamk je pošta zatem zaupala tvrdki Magyar Filatéliai Vállalat (madžarska filatelistična tvrdka). Pod oznako »MF«, ki je jamčila pristnost, jih je tvrdka tržila v serijah 7, 14 in 21 vrednotnic.

Pristnost 'velike' serije 21 vrednotnic jamči vijoličasti pečat MEFESZ SOPRON!

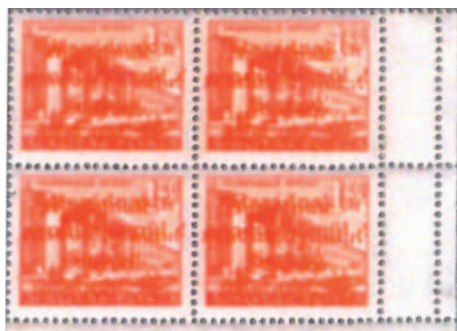
Svojevrstno zgodovino pa imajo dodatne 4 vrednotnice (v nadaljevanju: štiri plus)! Te se niso znašle med uradno odpoklicanimi na začetku leta 1957, marveč so bile sled spretnega rokovnjačenja tistih, ki jim je bila zaupana njihova hramba, utajene. Rokovnjaštvo se je odvijalo tako, da so si bili priskrbeli kompletne nepretiskanih pol in jih zamenjali z maloštevilnimi primerki pretiskanih, nakar so zadevo overili z zapisnikom, zapisnik pa poslali glavni pošti. Ker se je uradna obsodba vstaje spremenila v protivstajo, so udeleženci zamenjave znamk menili, da bo najbolje o zamenjanih polah globoko molčati. Ko so se dobrih petindvajset let kasneje politične razmere že dovolj umirile, so znamke ob priliki niza filatelističnih predavanj in predstavitev, ki jih je priredil Soproni Vasutas Bélyegyűjtő Kör (šopronski železničarski filatelistični krožek), dale prve znake življenja.

Trojica si je razdelila število vrednotnic štiri plus; v kakšnem razmerju – to doslej ni bilo obelodanjeno. Mogoče je, da je levji delež znamk ostal pri vodji skupine, dr. Sándorju Czenczu. Tej domnevi je pritrdil gospod Imre Tarr, ko sva se pogovarjala. Sam je bil prišel do enakega števila znamk kot gospod Hasenauer!

Pretiskane pole znamk so pri Soproni Postaigazgatóság (poštna uprava Šoprona) hranili v jekleni omari. Po utrditvi položaja (političnega, op. prev.) je vod-

Z gospodom Hasenauerjem žal nisem mogel govoriti, ker je preminil še preden sem sploh izvedel za obstoj znamk. Kasneje, v devetdesetih letih, me je poiskal János Petzel, zbirateljski tovariš, ki mi je dejal, da je bil v sedemdesetih letih od gospoda Hasenauerja kupil več znamk in bi rad, da jih preverim. Pole šestic in štiric, ki mi jih je pokazal, so bile prave. Vrednotnica 1,20 izvira iz pole z dvojnimi pretiskom (skica št. 2).

Na hrbtni strani znamk, ki so bile v posesti gospoda Hasenauerja, ni nobenega odtisa jamstvenega pečata oziroma znamenja. Verodostojnost znamk sem ugotovil na podlagi krtačnega odtisa, ki ga posedujem. (S krtačnimi odtisi sem se ukvarjal že v enem izmed svojih prejšnjih člankov.) Pole znamk, ki mi jih je pokazal, so po mojem mnenju trenutno največje pole na svetu.

Glede potrditve pristnosti znamk, s katerimi je razpolagal, je bil gospod Imre Tarr, primerjalno gledano, v ugodnejšem položaju. Treba je reči, da je dr. Sándor Czencz leta 1985 v listu Soproni Szemle pisal o okoliščinah pretiska iz leta 1956 in je posebej izpostavil vrednotnice štiri plus. Zatem so se že vsi, tudi »črna knjiga«, objavljena leta 1986, in za njo katalogi, ki jih je izdala Filatélaia Vállalat (filatelistična tvrdka), ukvarjali z vrednotnicami štiri plus. Gospod Tarr je vprašanje overitve pristno-

sti znamk, ki jih je prodal, rešil preprosto: znamke je na hrbtni strani podpisal z grafitnim svinčnikom (skica št. 3).

V najugodnejšem položaju je bil dr. Sándor Czencz, namreč po letu 1956 je pečat MEFESZ SOPRON, s katerim so prej v dokaz njihove pristnosti na hrbtni strani opečatili 10.500 znamk velike serije 21 vrednotnic, ostal pri njem. Gospod Czencz je poleg odtisa pečata jamčil o pristnosti tudi z datumom 56.10.29, zapisanim na hrbtni strani znamk ter s svojim skrajšanim podpisom Dr.Cz.S. (skica št. 4).

Povzetek: Med znamkami, ki so ostale pri treh »lastnikih«, je ostala hrbtna stran znamk, ki so ostale pri gospodu Hasenauerju, prazna, medtem ko je gospod Tarr »svoje« znamke overil s podpisom, gospod Czencz pa z datumom, podpisom in vijoličastim odtisom pečata MEFESZ SOPRON. V prejšnjem delu

niza svojih člankov sem nakazal, da je pečatenje z gumijastim pečatom povzročilo precejšnjo obrabo pečata, zaradi česar pečatni odtis ni videti jasen, temveč nekoliko zamegljen (to potrjuje tudi skica).

Zelo pomembna je pri MEFESZ-SOPRON-pečatenju tudi vijoličasta barva, ki so jo uporabljali.

Odtенок vijoličaste barve, uporabljene na »Garancijskem listu« in odtенок, ki ga je uporabil gospod Czencz, sta enaka. Zakaj je to pomembno? Zato, ker so znamke zaradi njihove velike vrednosti ponarejali, oziroma jih ponarejajo. Za primerjavo bom opozoril na posamezna lažna jamstvena pečatenja, ki so izšla iz »delavnic«. Če primerjamo ta pečatenja z »dr-czenczijejskim« pečatom, vidimo, da se tudi odtенок vijoličaste barve razlikuje od odtenka, kakršnega je uporabljal gospod Czencz; pa tudi tipi črk so drugačni. Na enem izmed prikazanih odtisov je opaziti kar tri različne vrste ponarejevalčevih garancijskih znamenj, a ponarejevalec očitno ne ve niti tega, kam je BÉVI² na pretiskanih polah umestil BÉVI znamenje. Po pravilih BÉVI-ja je bilo treba pečat pri jamstvenem pečatenju pretiskanih znamk odtisniti bodisi v desni bodisi v

levi spodnji kot znamke. Na hrbtni strani druge znamke (za 1,20 forintov) je BÉVI-pečat odtisnjen pravilno, v levem spodnjem kotu. Pri vijoličastem MEFESZ-SOPRON-pečatenju pa se da jasno razločiti, da ne gre za isto vijoličasto barvo, povrh tega so tudi črke zelo čiste (pečat BÉVI je namreč prav tako ponarejen – skica št. 5).

V članku sem želel prispevati k boljšemu prepoznavanju vrednotnic *štiri plus* šopronskega pretiska iz leta 1956.

Tibor Király³

Prevod iz madžarščine in opombe: Judita Trajber⁴

Vir:

Belyegvilag – Filateliai es numizmatikai szemle 2013/11-12 str. 17

Opombe prevajalke:

¹ MEFESZ SOPRON je kratica imena šopronske enote leta 1956 na državni ravni organizirane zveza društev madžarskih vseučiliščnikov in visokošolcev – Magyar Egyetemisták és Főiskolai Egyesületek Szövetsége – MEFESZ. Podobne enote so bile ustanovljene še v nekaterih drugih večjih mestih Madžarske in so bile v okviru MEFESZ-a udeležene pri programski zasnovi in izvedbi vstaje zoper samovoljni sovjetskih režim na Madžarskem. Ta je bil vzpostavljen po 2. sv. vojni, v kateri je Madžarska kot Hitlerjeva zaveznica, tudi po zaslugi sovjetske Rdeče armade, izgubila. Začasni Narodni svet, ustanovljen v Šopronu, je vstajniškega leta 1956 v imenu šopronskih delavcev oznanil, da madžarska vlada nima proste presoje pri odločanju in ne odloča svobodno, in zahteval, naj sovjetske vojaške enote nemudoma zapustijo državo. Vodja vstaje, madžarski gospodarski politik, vseučilišni predavatelj in član akademije znanosti, Imre Nagy, je

vojaški komisiji v Budimpešti prepovedal razstrelitev Corvinovega središča borcev za svobodo ter je razglasil parolo: »Naj živi neodvisna republika Madžarska!«. Nagyev nagovor po radiu je poslušala vsa Madžarska. Čez 4 dni so sovjetske vojaške sile ob štirih zjutraj pričele z napadi na prestolnico in podeželska mesta. Imre Nagy ni priznaval vlade Jánoša Kádárja, ni se maral pogoditi pa tudi milosti ni prosil. Zadnjo besedo bosta povedala madžarsko ljudstvo in mednarodno delavsko gibanje – so bile njegove poslednje besede, zakaj v skrivnem, za javnost zaprtem sodnem procesu, so ga, na podlagi montiranih ovadb, obsodili na smrt in usmrtili. Pokopali so ga brez nagrobnega znamenja. Leta 1989 je bil slovesno prekopan.

² BÉVI je kratica imena nekdanje organizacije Bélyegvizsgáló (pregledovalec znamk). Nekateri menijo, da je organizacija prenehala obstajati iz nerazumljivih razlogov. Trenutno obstajajo na Madžarskem zasebni pregledovalci znamk.

³ Pisec članka, Tibor Király, je jemnik odlikovanja gervay. Odlikovanje od leta 1996 enkrat letno podeljuje sklad Gervay Mihály Magyar Postatörténeti Alapítvány (sklad madžarske poštne zgodovine Mihály Gervay) na predlog Magyar Filatélaiai Tudományos Társaság – MAFITT (madžarsko filateliščno znanstveno društvo). Mihály Gervay (1819-1896) je bil prvi in dolgoletni glavni direktor osamosvojene madžarske državne pošte ter dejaven razširjevalec poštne razglednice; odličje je namenjeno madžarskim oziroma tujim filatelistom za izjemne dosežke pri raziskovanju zgodovine madžarske znamke in pošte, s čimer se bogati madžarska filateliščna znanost.

⁴ Judita Trajber je iz madžarščine prevedla romane Atila, Potnik in mesečina

in Ubogi bogataši in ima od leta 2011, odkar so izšli, po podatkih cobissa najvišje število izposoj v primerjavi z drugimi prevajalci iz madžarščine v slovenščino. Vsi trije romani so bili uvrščeni na seznam izbranih leposlovnih del prireditve za širjenje bralne kulture, Mesto bere 2012/2013, in so udeleženi v stalnem seznamu knjižničnega priporočene čtiva. O njenem prevajanju je lektorica, urednica literarnih radijskih oddaj in urednica revije Ampak, Tadeja Šergan, napisala: 'Juditi Trajber je pri prevodu knjige Ubogi bogataši madžarskega avtorja Mora Jokaija uspelo z izbiro jezika, izrazoslovja in sloga zelo pristno ujeti duh časa in prostora romanesknega dogajanja ter zgodbo v vsej njeni polnosti približati tudi sodobnim bralcem.' Član SAZU od leta 1985, pesnik in večdesetletni literarni urednik, akad. Ciril Zlobec je v pismu Juditi Trajber o njenem prevodu romana Potnik in mesečina, zapisal: 'vtis imam namreč, da vam prevajanje "leži", kot pravimo, da vam ni le kruhoborska nuja, ampak da je že kar v slogu vašega prevajanja opazen nekakšen ustvarjalni eros, kot da sproti, v samem procesu ustvarjanja, odkrivате novo možnost svoje osebnostne individualizacije.'

**"Neomajno za domovino!"
Šopron, 22. oktobra 1956**

Potrdilo pristnosti
Potrjujem, da sta bili priloženi znamki / št. 943 in 948/, ki sta opremljeni s pretiskom "Za domovino!", Šopron, 22. oktobra 1956, pretiskani zgoraj navedenega dne in da sta izvorna primerka, nastala sočasno z znamkami serije 21 vrednotnic, ki jih trži Magyar Filatéliai Vállalat (madžarska filatelistična tvrdka).

podpis

Šopron,
24. 1. 1982

.....
Máté Tóth, Šopron

Idrijska čipka – napake v perforaciji

Znamke z motivi idrijskih čipk so tretja serija rednih znamk v Sloveniji. Pošta jih je začela izdajati 21. junija 1996 in jih je izdajala do leta 2002. Tokrat se ne bom spuščal v tipe zaščitnih tiskov na teh znamkah in s tem povezane zgodbe, ampak me zanimajo napake pri perforaciji.

Vse znamke so natisnili v tiskarni DELO, kjer so imeli nekaj časa zelo dobro kontrolo, mimo katere je prišlo zelo malo hibnih znamk. Ker pa gre pri rednih znamkah za velike naklade, se seveda tudi dobri kontroli lahko kaj izmuzne. Nekaj napak, ki so nastale pri perforaciji teh znamk, sem uspel zbrati, pregledal pa sem tudi ponudbo na dražbah, ki jih vsako leto prireja Philadria d.o.o. Verjamem, da je poleg tako ugotovljenih napak pri znamkah z motivi idrijskih čipk še kakšna napaka v perforaciji. Zanimivo je, da te napake niso opisane v katalogih Slovenika in Michel
Iz opisanega sledi, da napak v perforaciji pri znamkah z motivom idrijske čipke ni bilo veliko, kar je še posebej

opazno, če jih primerjamo z napakami v perforaciji na prvi seriji rednih znamk z motivom državnega grba. Vabim vse, ki lahko kakorkoli dopolnijo prikazano, da mi to sporočijo.

Bojan Bračič
bojan.bracic@triera.net

Premaknjena vertikalna in horizontalna perforacija. Izvor mi ni znan. Primeri z enako napako so bili ponujeni tudi na 5., 6. in 9. dražbi Philadrie.

Levo: neobičajna napaka v vertikalni perforaciji. Pet pol so našli na pošti 1106 Ljubljana.

Desno: pomik horizontalne perforacije. Po pet pol so našli na poštah v Ljutomeru in na pošti v Ravnah na Koroškem. Število pet ustreza tehničnim pogojem, saj so na stroju za perforacijo v tiskarni

DELO luknjali po pet pol hkrati. Deseterec z desnega roba pole z enako napako je bil ponujen na 7. dražbi omenjene firme.

Perforacija je v celoti premaknjena. Obstaja na poli z »miško« št. 2. Najdene so bile na poštah 2102 in 2104 Maribor. Nekaj primerov te napake sem zasledil pri drugih zbiralcih.

Izrazit premik vertikalne perforacije, rahlo je premaknjena tudi horizontalna. Ponujeno na 5. dražbi Adriaphile.

Kljub premaknjeni perforaciji so na znamki vsi obvezni elementi: ime države, nazivna vrednost in napis Pošta, zato so jo mirno uporabili za oznako plačane poštnine.

NATIS TE STRANI JE Z DONACIJO OMOGOČILIO FD MARIBOR

Pnevmatska pošta

Gospa Cirila Haler je pri raziskovanju svojih korenin naletela tudi na za filateliste zanimiv članek, ki ga je pripravil njen prednik Alojzij Karba, poštni kontrolor na Dunaju. Objavljen je bil v rubriki Za poduk in kratek čas v Slovenskem gospodarju. Prispevek objavljamo, kot je zapisan.

Podzemeljska pošta.

Ni treba, da bi danes človek se ravno smel šteti med stare ljudi, ki so živeli že ob času, ko so poštni kraji bili še redko nasajeni. Sedaj imajo pošto malo ne v vsakej fari Mesto pa, če je le nekoliko obsežniše, ni zadovoljno z jedno jedino pošto, akoravno so za navadna pisma nastavljene po ulicah mnogoštevilne skrinjice. Tako na primer ima Gradec 11 pošt, Maribor tri. Toda po velikih mestih so ljudje že tako razvajeni, da se jim promet med posameznimi poštami v mestu samem zdi prepočasen. Vsled tega so učenjaki omislili pripomoček, s katerim se naznanila precej naglo spravljajo od jednega mestnega okraja v drugi. V to svrho jim služi tako zvana — pnevmatična pošta. Besedo „pošta« rabijo po svoje zakroženo menda vsi jeziki ter navadno pomeni prostor, kjer se postavi kaka oseba ali reč, torišče, kjer lahko postojiš, postaja. Kako se pošiljatve spravljajo od jedne pošte do druge, zakaj li bi to še le človek moral praviti? Pač pa je marsikomu bolj neznano, da pisma in sploh pismena naznanila od pošte do pošte prenaša tudi — zrak. Slovenska beseda „zrak« se v grškem jeziku imenuje „pneuma«; pridevnik od imena je „zračni«, v grščini pa „pneumatikosu. In ta tuja beseda za naš jezik prikrojena se glasi „pneumatičen«. Zavoljo tega namesto „zračna pošta« lahko rečemo: pnevmatična pošta. Pošiljatve se pošiljajo po cevih. Zatoraj bi to napravo smeli imenovati tudi cevna pošta.

Nemci pravijo: „Rohrpost« ali „Pneumatik« ali „Pneumatik«. Pisalec teh vrstic je o pnevmatiki sicer slišal in bral, ali o njej pravega zapopadka vendar le ni mogel dobiti, dokler ni začel z isto — poslovati, in sicer v prestolnici naše države, na Dunaju. Veliko to mesto ima samo v svojem središču okoli 32 pošt s predmetnimi in z okoličnimi pa vseh skupaj 124. Na nekaterih izmed teh pošt ima pnevmatika svoje štacije ali postaje. Cevi so namreč napeljane pod površino zemlje do pošt po raznih krajih velikega mesta. Cevi imajo debelost srednje ku-

pice, ali dva decimetra v obseču. Oni deli, ki ležijo v zemlji, so iz kovanega železa; tisti konci pa, ki so izpeljani iz zemlje skozi pod v sobo, toti deli so, pravim, neka zmes bakra ali „kufrauin pa medi ali „mesinga« ter se lepo svetijo vsled snažnosti in so v zvezi z dotičnimi aparati ali pripravami v izbi.

Kako pa se odpravljajo pisma, dopisnice in telegrami? — Za to ni nič kaj posebnega. Spomni se na posodico, kakoršno si rabil kot šolar. Imel si peresnico ali „penolo«, v katero si spravljaj peresa, držalo, svinčnik. Podobno škatljico rabi uradnik na pnevmatičneji pošti, le s tem razločkom, da je šolarska škatljica praviloma lesena, a ona na pošti je iz aluminija. Tota ruda ali kovina je lahka in ostane snažno bela. Omenjena posodica, ki se v nemščini „Buchse« imenuje, zavije in zapre se s usnjatim ovitkom ali kozolnico, Nemeč reče „Hulse«. Čuj! V takšno škatljico pnevmatičnopoštni uradnik spravlja pisma, dopisnice in telegrame. Razumeva se pa samo ob sebi, da papir mora privijati. Vzgled: ako hočeš vložiti, recimo dopisnico, mora se pregibnoti čez sredino, potem pa še skupno obe polovici, in če je treba, še večkrat.

O pobiranjih pisem in dopisnic. — Po ulcah razobešene so škrinjice-zbiralnice. Po svoji rudeči barvi se one razločujejo od drugih skrinjic, v katerih se nabirajo pisma za navadno pošto. Iz teh rudečih zbiralnic služnik pobiralec — *Sammelbote* — vsakih 20 minut izvzame vsebino, t. j. pisma in dopisnice ter je nese na pnevmatično postajo. V časih se ve, da tudi kdo v isto vrže dopisnico za 2 kr., ali to dobi navadna pošta. Prinesene reci vzame uradnik v roke, preštemplja marke, po-

piše je s številko, ki pove, za katero postajo pnevmatično veljajo, ker ima posamezna postaja svojo posebno številko. Potem se pošiljatev spravi vsaka v škatljico, kamor spada. Ta škatljica se izvzame na postaji, za katero je odločena in se nadomesti z novo napolnjeno; ostale škatljice, ki so pa za druge postaje, peljajo se zopet dalje. Na Dunaji je 24 pnevmatičnih postaj. V jednej minuti „vlak« prerije 1000 metrov, t. j. jeden kilometer po cevi podzemeljske pošte.

Slovenski gospodar, 17. 9. 1891, letnik 25, številka 38.

Izvor: Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana.

Nagrobnik s pokopališča v Mariboru.

Članek je pred več kot 120 leti napisal moj sorodnik Alojzij Karba, brat mojega dedka. Služboval je na Dunaju kot poštni kontrolor. Tako on, kot njegov oče in bratje, so bili vsi zavedni Slovenci, pisali so v razne časopise v slovenskem jeziku članke, ki so bili v poduk takratnim ljudem. Tako nam tudi današnji objavljeni članek pove, kako se je Alojzij Karba loteval takšnega poučevanja. Iz njegovega pisanja je razvidno, da je bil Prlek.

Cirila Haler, FD Žalec

Analiza pisma

V zadnjih letih se na filatelističnem tržišču pojavlja vedno več ponaredkov, zato je potrebno vsak dražji objekt poštne zgodovine pred nakupom dobro preveriti.

Za tako preverjanje ni nujno, da smo posebni specialisti, moramo le poznati nekaj osnovnih principov in zakonitosti poštnega prometa in pri tem uporabiti tudi nekaj logike.

Pred nekaj leti se je na dražbi pojavilo pismo na sliki spodaj (slika je iz dražbenega kataloga), ki je poleg visoke začetne cene doseglo zelo visoko prodajno ceno, čeprav je tistim, ki vsaj malo poznajo Slovenijo in osnove poštnega prometa, takoj vzbudilo sum o originalnosti. Pa poskusimo ta sum razložiti.

Pri preverjanju objekta poštne zgodovine je potrebno analizirati vse elemente, ki tak objekt sestavljajo: žige, znamke, poštnine, poštno poti in še kaj. Poskusiti moramo rekonstruirati pot, ki jo je pošiljka naredila.

Žigi

Žig (MUR)SKA SOBOTA

Po drugi svetovni vojni je prva okrožnica po vzpostavitvi poštne službe, okrožnica št. 2a, izdana 15. maja [1], odredjala, da se vsi žigi s tujimi imeni krajev takoj umaknejo in pošljejo Poštni direkciji Ljubljana v predelavo.

Murska Sobota bila je pod madžarsko okupacijo od 1941-45 (z nazivom Murszombat). Ne vem, ali so uporabljali še kak drugi žig. V prispevku Poštni žigi

na Slovenskem, 7. popis NF 1/1951 je pri Murski Soboti naveden samo madžarski žig; (op: B. B.) V vsakem primeru je morala pošta Murska Sobota zamenjati ta žig zaradi tujega imena.

Pošta Murska Sobota je omenjeno okrožnico lahko upoštevala na več načinov: a) za nemoteno delo je iz arhiva vzela stare žige iz obdobja Kraljevine Jugoslavije, ki jim je lahko bil v začetni fazi okupacije odstranjen napis imena v cirilici. Take primere poznamo iz mnogih pošt.

b) obstaja možnost, da je lokalni graver (ali tiskarna) izdelal provizorični žig.

V našem primeru imamo ravno tak žig. Upoštevat je treba, da Murska Sobota ni bila mala pošta, zato je zelo sumljivo, da je morala uporabljati tak provizorični žig še junija 1945. Nerazumljivo je, da Poštna direkcija v Ljubljani v tem času glavni pošti na tem območju ne bi poslala ustreznega žiga, saj že v okrožnici 13a, 4. junija 1945, obvešča, da je ekonomat poštne direkcije začel pošiljati poštam, ki sporočajo začetek poslovanja, dnevne žige s samo slovenskimi napis; deloma stare, še uporabne (op.: B. B.).

V okrožnici 41a (7. julija 1945) so našete pošte, ki lahko uvedejo poštno nakazniško službo, ker imajo ustrezen dnevni žig; med njimi je tudi pošta Murska Sobota (op.: B. B.).

Dvom št. 1: uporabljen je neregularen provizorični žig

Analiza barve žiga „(MUR)SKA SOBOTA“

Poštni žigi se odtiskujejo s črno barvo. To je eno od pravil poštne službe. V tem primeru imamo modro barvo, ki vzbuja sum.

[Dvom št. 2: sumljiva modra barva žiga \(MUR\)SKA SOBOTA](#)

Žig Ptuj

Žig PTUJ je zelo verjetno avtentičen. To je tip žiga, ki so ga uporabljali v času od 1919 do 1921, in predstavlja prvi žig pošte Ptuj s slovenskim imenom pošte (op. B. B.).

Upoštevanje zapisano pri žigu (MUR)SKA SOBOTA je pošta lahko uporabljala žig iz arhiva (depoja), saj nemški žigi Ptuj niso bili dvojezični in se jih ni dalo predelati (razen, če bi naredili nemi žig). Kako se vključuje na pismo in celo godbo, bomo videli kasneje.

Znamke

Gre za znamke provizorične izdaje, ki so bile v uporabi od prejetja s strani direkcije. Zaloga vrednotnic je vse pretiskane madžarske znamke prejela iz tiskarne 19. junija 1945, pošti Murska Sobota pa jih je poslala 22. junija 1945. Pretiskane so bile znamke za 1, 4, 5, 10, 18, 20, 30, 50, 70 in 80 filerjev ter 1 pengo. Ker so uradno veljale v poštnem prometu le do 30. junija, so jih pošte prodale zelo malo (od 600 do 850 kosov posamezne znamke, razen znamk za 80 filerjev, ki jih je bilo le 100 in je bila prodana vsa količina in znamke za 30 filerjev, ki so jih prodali 1.741. (A. Lavrič, Pet let slovenskih natiskov, 3. nadaljevanje, NF 1/1951, str 2; op. B. B.). Znamke, ki jih je direkcija po vrnitvi s pošt prodajala filatelistom, same po sebi niso posebna redkost in v njihovo originalnost ne dvomim.

Znamke so skladno z okrožnico 31a,

26. junija 1945, prenehale veljati 1. julija 1945. [1]

Pošte so dobile navodilo, naj prenehajo sprejemati pošiljke 29. junija; 30. junija in 1. julija 1945 (nedelja), lahko sprejemajo samo pošiljke, ki so oproščene poštne in tiste, na katerih so znamke že nalepljene. Ob zaključku računa za mesec junij morajo odvesti direkciji vse vrednotnice, ki so še na pošti. Pisemski promet lahko ponovno steče (v ponedeljek) 2. julija. Dokler ne bo na razpolago novih znamk, morajo poštino obračunavati v gotovini po novi tarifi, ki je bila poslana z okrožnico 33a, 26. junija 1945, v dinarjih DFJ. To pomeni, da bi praktična uporaba teh znamk na poštah morala prenehati 1. julija, čeprav so okrožnice od izdaje do prihoda na pošte potrebovale tudi dva ali več dni. (okrožnica 31a, izdana 26. junija, je v delovodnik pošte Maribor 1 vpisana 28. junija 1945, op.: B. B.).

P. Anderlič piše v prispevku Poštni žigi na področju Slovenije, NF 4/1950, da so te znamke v praksi uporabljale še po 1. juliju in je tako teoretično možno, da bi jih lahko še uporabili tudi na pošti MS. Toda Murska Sobota je bila glavna (zbirna) pošta tega območja, zato je upravičen sum o uporabi teh znak še 5 dni po roku, če upoštevamo edini vidni datum na pismu.

[Dvom št. 3: Pozna uporaba znamk po roku uporabe](#)

Poštnina

Okrožnica Ljubljanske direkcije 14a, 17. aprila 1945, govori o upravičenosti do oprostitve poštne, ki je veljala tudi za vse Narodno osvobodilne odbore in njihove organe. To potrjuje tudi okrožnica 40a od 6. julija 1945.

Pismo je poslal upravičenec do brezplačnega prenosa, ki je to potrdil z rdečim odtisom svoje štampiljke na prednji

strani pisma. Znamke na takem pismu so povsem brez potrebe.

Dejstvo št. 1: Pošiljatelj je bil oproščen poštne

U času pošiljanja pisma, ki ga obravnavamo, je veljala tarifa od 1. julija 1945 v dinarjih.

Predpostavljamo, da je pismo prve masne stopnje (na pismu ni vidne nobene oznake mase s poštarjevim svinčnikom). To pomeni, da je bila poština dva dinarja. Pri takratnem tečaju je bil to ekvivalent 2 liri oziroma 60 filerjev.

Če bi bilo pismo druge masne stopnje, je bila poština tri dinarje oziroma 90 filerjev. Nalepljene znamke ne odgovarjajo tarifi.

Če bi upoštevali predhodno tarifo, ki je veljala do konca junija, je bila poština za pismo prve masne stopnje 30 filerjev in za drugo masno stopnjo 60 filerjev; tudi tej tarifi ne ustreza.

Dejstvo št. 2: Vrednost znamk na pismu ne ustreza veljavnim tarifam

Datum sprejema pošiljke

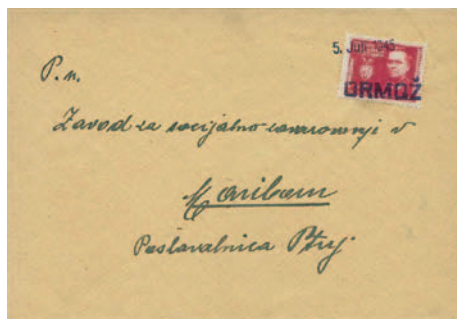
Osnovno pravilo v poštnem prometu pravi, da mora sprejemna pošta s svojim žigom dati jasno informacijo o imenu pošte in datumu sprejema pošiljke. Poštna pravila nadalje govorijo: »Če z žigom ni mogoče jasno odtisniti datum sprejema pošiljke, je treba ta datum napisati z roko.

Ob provizoričnem žigu (MUR)SKA SOBOTA ni nobenega datuma, kar je proti poštnim pravilom. Na vseh pismih iz tega obdobja so pri uporabi provizoričnih žigov brez datuma ti pripisani z roko ali odtisnjeni z datirko.

Dejstvo št. 3: manjka datum sprejema pošiljke na pošti Murska Sobota

Kako je pismo potovalo?

Iz okrožnic Ljubljanske poštne direkcije

Datum ob naziv sprejemne pošte je pomemben element na vsaki poštni pošiljki. Primer postopanja ob pomanjkanju ustreznega žiga; datum je dodan z datirko.

je težko ugotoviti, kako je potovala pošta v juniju in juliju 1945 iz Prekmurja v ostali del Slovenije. Okrožnice 3a, 4a in 5a govorijo o prevozih pošte z vlaki ali avtobusi iz Ljubljane v Kočevje, Črnomelj in Trst. V okrožnici 12a in 13a (2. junija 1945) najdemo še podatke o progah iz Ljubljane proti Gorenjski, Celje-Velenje, Sevnica–Novo mesto, Grobelno–Rogatec, Poljčane–Zreče, Maribor–Dravograd–Meža in Pragerško–Hajdina. Pri zadnji je pripomba, da lahko gredo pošiljke iz smeri Ljubljane za Ptuj s tem vlakom samo, če Ptujčani zagotovijo prevoz iz Hajdine do Ptuja, sicer se odpravljajo do Maribora in od tam naslednji dan z avtom do Ptuja. V okrožnici št. 38a (30. junija) je podrobno opisana potujoča pošta 39 Maribor–Ljubljana in Ljubljana–Maribor s prevzemom in predajo sklepov za različne pošte in druge potujoče pošte, vendar ni nikjer omenjen sklep za Mursko Soboto ali drugi del Prekmurja.

Poštna zveza Maribor–Gornja Radgona–Murska Sobota je prvič omenjena v okrožnici 38a, 3. julija 1945 kot avtobusna zveza, ki se od Maribora do Gornje Radgone uvede 3. julija, do Murske Sobote pa kasneje, po popravilu mostov. V okrožnicah 42a (9. julija) in 43a (10. julija) poročajo o odprtih poštnih

zvezah Maribor–Ljutomer (avtobus) in Dokležovje–Murska Sobota–Hodoš (vlak), ni pa nikjer omenjena povezava med Dokležovjem in Ljutomerom.

Okrožnica št. 50 prinaša spremenjen vozni red ambulančnih pošt, kjer je omenjena ambulanca št. 80 Maribor–Čakovec, ki bo sprejemala sklepe iz Lendave v Čakovcu, medtem ko promet na progi Dokležovje–Murska Sobota–Hodoš zaradi tehničnih težav še ne bo vzpostavljen.

V okrožnici 73 (26. julija 1945) je omenjena potujoča pošta 94 Maribor–Hodoš. Proga gre preko Pragerskega in Ptuja. V pojasnilu piše, da bo do vzpostavitve železniškega prometa med Ljutomerom in Dokležovjem začasno vozila do Gornje Radgone. V Ljutomeru bo izdajala pisemske sklepe za Beltince in Mursko Soboto oziroma jih v obratni smeri iz teh pošt prejemala. Kako bodo ti sklepi potovali do Murske Sobote ali od tam do Ljutomera, ni pojasnila.

Kako so potovali poštni sklepi iz Murske Sobote v ostali del Slovenije, na osnovi zapisanih podatkov ne moremo točno vedeti. Na pismu je poleg provizoričnega žiga (MUR)SKA SOBOTA tudi redni žig pošte Ptuj, to pomeni, da je pismo moralo iti preko te pošte, kjer so ga usmerili dalje. Če bi poštarji že v Murski Soboti pismo pripravili v sklepu za Maribor, potem bi usmerjanje (in žigo-

sanje) na pošti Ptuj odpadlo. Zakaj tega niso naredili, je vprašanje, ki zbuja Dvom št. 4: zakaj pismo iz Murske Sobote za Maribor ni bilo v direktnem sklepu za Maribor, kar bi bilo normalno v takratnem poštnem prometu.

Ker je obstoj žiga pošte Ptuj zaradi navedenega sumljiv, je sumljiv (vendar ne popolnoma dokazan) tudi način prenosa pisma od Murske Sobote do Maribora. Zaradi navedenega izražam:

Dvom št. 5: oznake na pismu kažejo, da je bilo pismo poslano pošti Ptuj in je bilo tam zasebno usmerjeno, kar je zelo vprašljivo.

Štampiljka OO OF Ptuj

Ta štampiljka je zgodbo pripeljala do roba.

Predpostavljam, da je odtis štampiljke originalen in ne vidim logičnega razloga, zakaj ne bi bil. Ta štampiljka jasno kaže, da je z elementi na pismu nekaj narobe.

Kot prvo, štampiljka je odtisnjena na Ptuj. Ni odtisnjena v Murski Soboti, ker je ta imela svoj OO:

„Okrajni ljudski odbor Murska Sobota je bil ustanovljen 21. 5. 1944 na podlagi Odloka predsedstva SNOS o krajih, okrajih in okrožjih ter narodnoosvobodilnih odborih“

(izvor: Pokrajinski Arhiv Maribor <http://www.siranet.si/detail.aspx?ID=42268>).

Če bi lahko sprejel zgodbo, da je pismo potovalo iz Murske Sobote v Maribor preko ptujске pošte kot tranzitne pošte, nikakor ne morem sprejeti »pravljice«, da je v tranzitu sodeloval OO OF, ki je ob tem dodal še svojo štampiljko. Ko je pošiljka enkrat v poštnem prometu, iz njega ne gre vse do naslovne pošte. Štampiljka OO OF PTUJ skupaj s poštnim žigom PTUJ bi pomenila nemogoč scenarij, da je pismo iz Murske Sobote potovalo do pošte Ptuj, od koder

je odneseno v OO OF Ptuj (tam je odtisnjena štampljka OO OF), potem je ponovno predano pošti, ki je pismo uvrstila v sklep za Maribor in pri tem odtisnila žig. Tak scenarij seveda nima nobenega smisla, saj OO OF ni izvajal cenzure, to je delal cenzurni oddelek na pošti Maribor 1 (okrožnica 15a, 6. junija 1945) do 2. julija, ko je bila cenzura ukinjena (okrožnica 37a, 2. julija 1945).

Dejstvo št. 4: OO OF Ptuj ni mogel sodelovati v tranzitu prenosa pisma iz MS v Maribor preko Ptuja.

Upošteva je oznake na pismu bi lahko predpostavili tudi možnost, da je pismo potovalo iz Ptuja preko Murske Sobote v Maribor. Za to možnost veljajo enaki pomisleki, kot so opisani zgoraj, poleg tega je pošta na relaciji Maribor–Ptuj in obratno normalno delovala z avtomobilsko zvezo in ni bilo nobenega razloga, da bi pošiljko vozili preko slabih zvez z Mursko Soboto.

Zaključek

Na osnovi analize in sprejetih zaključkov:

Dejstvo št. 1: OO OF so bili osvobojeni plačila poštnine.

Dejstvo št. 2: vrednost nalepljenih znamk ne ustreza tarifi.

Dejstvo št. 3: manjka datum sprejema pošiljke na sprejemni pošti Murska Sobota.

Dejstvo št. 4: OO OF Ptuj ni mogel sodelovati v tranzitu prenosa pisma iz MS v Maribor preko Ptuja.

Dvom št. 1: neregularni provizorični žig.

Dvom št. 2: modra barva žiga (MUR) SKA SOBOTA namesto črne.

Dvom št. 3: pozna uporaba znamk po času veljavnosti.

Dvom št. 4: zakaj pismo iz Murske Sobote za Maribor ni bilo v direktnem

sklepu za Maribor, kar bi bilo normalno v takratnem poštnem prometu.

Dvom št. 5: oznake na pismu nakazujejo, da je bilo pismo poslano pošti Ptuj in je bilo tam ponovno usmerjeno, kar je zelo vprašljivo.

Zaradi vsega navedenega mislim, da gre za ponaredek, točneje delni ponaredek. Delni ponaredek pomeni, da uporabimo avtentičen originalen objekt, ki mu z modifikacijo povečamo redkost oziroma vrednost (ceno). Običajno gre za dodajanje znamke ali znamk in žiga ali žigov.

Delni ponaredki so nevarni, ker lahko originalni deli objekta prevarajo »žrtev«. Poznavanje okoliščin in predpisov pa omogoča, da nam ravno originalni deli pokažejo, da z objektom nekaj ni v redu, kot je to v primeru obravnavanega pisma.

Mislim, da je bilo pismo v originalu tako:

Na tem pismu je vse v redu. Poslano je iz OO OF Ptuj v Maribor in je zaradi tega oproščeno plačila poštnine in na njem ni znamk. V skladu s poštnimi pravilniki je na njem le odtis rednega žiga. Žig pošte PTUJ in štampljka OO OF se ujemajo po kraju in so originalni; pismo na svoji poštni poti ni bilo nikoli v Murski Soboti.

Ponarejevalec je vedel, da tako pismo ni »prodajni hit«, razen tega je vedel, da je pisem z znamkami »prekmurskega provizorija« zelo malo in je prišel na idejo za obravnavani »izdelek«. Če bi bil ponarejevalec boljši poznavalec pošne zgodovine, se pravi zakonitosti pošnega prometa, bi lahko celo stvar otežil z znamkami v višini pravilne poštnine, črno barvo žiga, s svinčnikom zapisanim datumom sprejema pošiljke. Originalni žig in štampljka iz Ptuja bi ga seveda kljub temu razkrinkali.

Epilog

Vsaj dva se verjetno ne strinjata z mojim zaključkom. Tista dva, ki sta začetno ceno 600 € na dražbi dvignila na 1.600 €. »Srečni« dobitnik je na koncu plačal 1.920 € (končna cena + provizija);

Neka mu je sa srečom!

Menda ima ta objekt tudi certifikat; potrdilo o avtentičnosti. Zelo zanimivo bi bilo slišati (ali prebrati) razlago atestatorja.

Reference

[1] Bojan Bračič: Poštnine v Sloveniji po koncu druge svetovne vojne, Nova

Filatelija, 4/2007

[2] Raspored Ambulantnih pošta, PTT Vesnik št. 15/1938

[3] Vojin Višacki: Ambulantne (putujuće) pošte na teritoriji Jugoslavije 1857-1970, PTT Arhiv št. 25, 1988

[4] <http://www.siranet.si/detail.aspx?ID=42268>

[5] Pokrajinski Arhiv Maribor

Pri vseh dvomih, ki sem jih zapisal, pa nisem opozoril na »vizualno« napako, to da so znamke nalepljene v levi zgornji vogal. Če bi jih lepil poštar, bi bile na desnem. Tega ponarejevalec ni mogel narediti, ker je pismo, ki ga je »obogatil«, tam že imelo originalni žig pošte Ptuj.

Dario Filjar
dario.filjar@gmail.com

IZ HRVAŠČINE PREVEDEL IN DODAL NEKAJ
PODATKOV

Bojan Bračič
bojan.bracic@triera.net

Sv. Tomaž in nejeverni filatelisti

Neverni Tomaž je dobro poznan iz Svetega pisma. No, med filatelisti in zbiralci »verigarjev« pa je poznan kot vprašljiva, toda zanimiva mala pošta Sv. Tomaž pri Ormožu (danes Tomaž pri Ormožu in brez pošte).

Tamkajšnji poštni mojster ali po domače poštar g. Škrlec je bil tudi nadebudni filatelist. V tistih časih poštarji sicer niso smeli zbirati znamk, iz varnostnih razlogov seveda. Kaj bi si lahko lepšega želel filatelist, kot to, da je posedoval žig in ga je lahko tudi uporabljal na raz-

lične načine. Pomembno je bilo, da je bila blagajna v redu.

Malce problema je naredil le filatelistični publiki s svojimi unikatnimi izdelki. Uporabljal je raznorazne znamke tistega časa, tudi makulaturo in znamke, ki sploh niso bile več v uporabi, ter ustva-

ril serijo mešanih frankatur na pismih, dopisnicah in odrezkih. To je delal dve ali tri leta, na kar je odšel v pokoj. Ne ve se, s kakšno uradno popotnico. Vsekakor je takrat prenehal s svojo produkcijo zanimivega filatelističnega materiala in ker je poštna direkcija zamenjala žig, je starega tudi uničil. Pošteno.

Današnji filatelisti so lahko nad tem navdušeni ali pa popolnoma odklonilni. Vsekakor so produkti iz Sv. Tomaža pri Ormožu v večini primerov pravilno frankirani in so s poštnega stališča v redu. Toda ker so preveč lepi, so s fila-

telističnega vidika malce vprašljivi, zato se je pošte prijel slab sloves. Ampak če pogledamo danes na poštna okenca, ko si filatelisti delajo vse mogoče kombinacije z novimi znamkami in žigi, takimi ali takimi, potem lahko poštarja Škrleca popolnoma razumemo. Imel je material in orodje in bil je na poziciji, da je delal, kar je lahko, in kar bi današnji filatelisti prav tako, če bi imeli take možnosti.

Mihael I. Fock
mihael.fock@exoterm.si

Del paketne spremnice 16. 1. 1920
Sv. Tomaž pri Ormožu za 1 Kr

Še dva primera mešane frankature (znamka za Bosno in Hercegovino v Sloveniji ni bila veljavna) iz leta 1920 in 1921

Viri:
Vladimir Flek: Priročnik maraka SHS
Zdene Skok – mešane frankature, rokopis, 2000
Zbirka Bojana Kranjca

Inventura pošte Sv. Tomaž pri Ormožu 14 let kasneje, ki pojasni vse dogajanje.

NATIS TE STRANI JE Z DONACIJO OMOGOČILO FD TRBOVLJE

25 LET FEPA

1989 - 2014

Štećna 25. obletnica!

FEDERACIJA EVROPSKIH FILATELISTIČNIH ZVEZ

FEPa JE MLADA, TODA IZKUŠENA
ORGANIZACIJA Z MNOGO ENERGIJE

FEPa PREDSTAVLJA FILATELISTE IZ
43 NACIONALNIH FEDERACIJ, ASOCIACIJ
ALI UNIJ IZ EVROPSKIH IN
DRUGIH MEDITERANSKIH DRŽAV

Albanija, Armenija, Avstrija, Belorusija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka Republika, Črna gora, Danska, Egipt, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Hrvaška, Island, Irska, Izrael, Italija, Latvija, Lihtenštajn, Litva, Luxembourg, Madžarska, Makedonija, Monako, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Romunija, Rusija, Srbija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Turčija, Ukrajina in Združeno kraljestvo.

***Praznovanje 25. obletnice se bo odvijalo ob
FEPA kongresu v Luganu, Švica,
13. septembra 2014, med razstavo
Alpe Jadran. Ne zamudi tega dogodka!***

Zamisel, da bi filatelistične zveze, federacije in unije evropskih držav oblikovale kontinentalno federacijo je nastala iz mnogih neformalnih razprav. Razprave so dosegle vrh, ko je Britanska filatelistična federacija vprašala druge evropske nacionalne filatelistične organizacije, ali bi podprle nastanek takšne zveze. Po pritrdilnem odgovoru iz mnogih držav je bila v Sofiji, Bolgarija, 29. maja 1989 ustanovljena Federacija evropskih filatelističnih zvez (Federation of European Philatelic Associations – FEPA).

Ob okrogli obletnici je vodstvo FEPA pripravilo zloženko z nekaj osnovnimi podatki o četrtr stoletja delovanja te organizacije.

Poleg sedanjih članov in vodstva so v njej naštetih vsi dosedanji predsedniki in člani vodstev, zapisani so glavni cilji delovanja federacije in opisana glasilo FEPA News ter spletna stran www.fepanews.com.

Zloženko v angleškem jeziku bodo delili na razstavah v Parizu in Odesi ter drugih filatelističnih manifestacijah do Lugana, kjer bo ob razstavi Alpe Jadran filatelije in kongresu FEPA tudi praznovanje tega okroglega jubileja.

Prikazan je slovenski prevod prve strani omenjene zloženke.

Nova razstavna kategorija Moderna filatelija.

V številki (188 – 2014) revije *Flash*, ki jo izdaja uprava FIP, je na strani 10 objavljen prispevek g. Petra P. McCanna z navodili za *Moderno filatelijo /MF/*, ki jo je vpeljala uprava FIP.

Prvič sem ta pojem srečal pri povabilu na svetovno filatelistično razstavo v Maleziji, kjer so pod tem imenom pričakovali eksponate pretežno z materialom iz 21. stoletja (t.j. po letu 2001). Pa poglejmo za kaj gre.

Moderna filatelija ali kot se je imenovala prej »predstavitveni razred / Promotional Class«, ima za osnovni namen spodbuditi zbiranje modernega materiala in razstavljanje tega na razstavah pod okriljem Mednarodne filatelistične zveze /FIP/. Te pridobitve se bodo gotovo razveselili mlajši zbiralci, pa tudi poštne uprave /seveda tudi Pošta Slovenije/ širom po svetu, saj bi se tako ustvarilo neko jedro »mlajših« filatelistov, ki bodo zbirali in proučevali poštni material, star največ 20 let, to je od leta 1991 naprej.

Vprašamo se lahko, kaj je spodbudilo FIP, da je prišla do tega spoznanja:

- želja ugoditi poštnim upravam?
- Dati možnost tudi mlajšim filatelistom, ki ne morejo »poceni« priti do dobrega materiala, da pokažejo svoje zbirke?
- Da se lahko tudi mladi rod filatelistov pokaže s svojim znanjem?
- Da se omogoči enakovredno nastopanje novonastalim državam? Leto 1991 je bilo prav gotovo pomemben mejnik v politični ureditvi Evrope.

Dejansko gre za segment že uveljavljenih razstavnih razredov. Trenutno je Moderna filatelija sprejeta v Tradicionalni filateliji /TR/, Poštni zgodovini /PZ/ in Poštnih celinah /PC/. Tekmovalne zbirke bodo morale biti narejene in se

bodo ocenjevale v skladu s Specialnimi pravilniki /SREV/ za te razrede. V prihodnosti je planirano, da bodo segment moderne filatelije vpeljali tudi v Aerofilateliji, Tematski filateliji in Kolkih.

Primerno pripravljene zbirke Moderne filatelije morajo vsebovati filatelistični material, ki so ga poštne uprave izdale v približno zadnjih 20 letih. Serije znamk in drugi material, ki je izšel ali nastal po letu 1991, so primerni za razstavno zbirko Moderne filatelije. Meja ni natančno postavljena, saj lahko pokažemo tudi kak primerek izpred leta 1991, če se vklaplja v eksponat, vendar mora biti večina materiala iz obdobja po tem letu. No, tu imamo Slovenci srečo, saj je Republika Slovenija nastala šele leta 1991 in nam ne bo težko zbrati tovrstnega materiala.

Eksponate Moderne filatelije sodimo po posebnih pravilih /SREV, Special Regulation for Evaluation of Exhibit/, tako kot zgoraj omenjene razrede. Tudi točkovanje je podobno. Največje število točk je 100. Osnovna porazdelitev točk po alinejah je enaka kot pri TR, PZ in PC in sicer:

Predstavitev	5 točk
Obdelava (25) in pomembnost (5)	30 točk
Znanje in raziskave	35 točk
Stanje (10) in redkost (10)	
ter težavnost nabave (10)	30 točk

Največja razlika se kaže v Obdelavi (25), pri ostalih »starih« razredih je tu le 20 točk. Izgubili pa smo 5 točk pri Pomembnosti, saj jih je sicer za ta kriterij 10 točk. To pomeni, da se moramo

zelo potruditi s pripravo in obdelavo zbirke in z izbiro teme. Tudi pri Stanju in redkosti so se točke porazdelile med Stanje (10), pri ostalih 20; Redkost (10) je ostala enaka, za manjkajočih 10 točk pa je uveden nov kriterij Težavnost nabave. Tako moramo pri tradicionalnem razredu poiskati res kak dober osnutek ali poskusni odtis. Če odkrijemo kako izjemno napako v tisku, bo zelo dobro ocenjeno, če jo najdemo še na kakem lepem potovanem pismu. Pri poštnozgodovinskem razredu se ne bomo mogli zadovoljiti samo z navadnimi pismi iz Ljubljane v Maribor, ampak bo potrebno pokazati in razložiti tarifo in potovanje pisma na kako »eksotično« destinacijo, npr. iz Velike Nedelje v Jaffno /Sri Lanka/, ali iz Trbovelj v Ilojlo /Filipini/. Seveda tako pismo ne sme biti filatelistično navdahnjeno, prefrankirano, temveč mora biti kakšna poslovna ali osebna korespondenca; še bolje je, če gre za priporočeno, vrednostno ali pošiljko s povratnico. Sodniki bodo eksponat zelo slabo ocenili, če bodo vsa pisma poslana na isti naslov, po možnosti kar avtorjev.

Porazdelitev točk torej kaže, da je material v Moderni filateliji potrebno dobro obdelati, saj imamo možnost dobiti vse potrebne podatke. Čeprav gre za novosti, je kdaj težko dostopen, saj gre za zelo kratko obdobje, ki ga nismo »preveč« ceni- li in zato hranili ustreznega gradiva.

Razstavljalci lahko eksponat MF razstavijo v treh ali petih vitrinah (po 16 listov). Ko je zbirka sprejeta v ra-

zredu Moderne filatelije, ne more biti uvrščena še v kak drug razred. Primer- nost zbirke bo najprej ocenil nacionalni komisar, potem pa še odbor razstave.

Moderna filatelija je nekaj drugega kot Enookenski eksponat, ali Odprta filate- lija. V tem razredu dobimo medaljo in je dejansko »moderno obdobje« Tradicionalne filatelije, Poštne zgodovine in Celin. Zato tudi ni pričakovati, da bo to nekoč samostojen razred.

Za zaključek pokažimo primer pisma, ki ga lahko uvrstimo v MF.

Slika 1. Prednostno pismo, poslano iz Ljubljane v Emlid, ZDA, 31. 7. 2012 je pravilno frankirano z 1,10 evra. Pismo je prispelo v ZDA /glej a/, a naslovnik ni bil poznan, zato je bilo vrnjeno /RETUR/ naslovniku v Ljubljano /b/. Na hrbtni strani sta še dve rdeči /slovenski/ črtni kodi. Na spodnjem robu je vidna poškodba /c/ v obliki dveh polkrožnih zarez, ki jih je naredil stroj za razvrščanje.

Veselko Guštin
veselko.gustin@gmail.com

NATIS TE STRANI JE Z DONACIJO OMOGOČILO FD LJUBLJANA

Raketni poskusi FD Maribor

V Novi filateliji 1/2014 je ob koncu prispevka Primoža Premzla Raketna pošta zapisano, da so raketne poštno poskuse opravljali v Mariboru od leta 1960 do 1965 v organizaciji Filatelističnega društva Maribor. Ti poskusi so na kratko opisani v knjigi Herman Potočnik Noordung, iz katere je omenjeni prispevek. V času nastajanja knjige in kmalu po njenem izidu sem po zaslugi Aleksandra Kersteina pridobil še nekaj dokumentov o teh eksperimentih, k pisanju članka pa me je spodbudil tudi zapis v omenjeni knjigi P. Premzla, da bi bilo mogoče širšo sliko o teh eksperimentih ustvariti s še živečimi akterji in očitvidci.

Raketni poskusi v Mariboru leta 1935

Pred obravnavo raketnih poskusov iz 60-tih let prejšnjega stoletja v okolici Maribora, bi rad dodal še nekaj besed o sumu, ki ga je izrazil Primož Premzl v svojem prispevku. Na osnovi različnih ugotovitev je mnenja, da raketni eksperimenti, ki bi naj bili izpeljani v Mariboru leta 1935, v resnici niso obstajali. Pisma, ki bi jih naj pri teh poskusih »prevažali« z raketami, so bila v celoti izdelana v takratni tiskarni in potem »po vezah« uslužno žigosana na mariborski oziroma hoški pošti. Tudi izvedenec za rakete A. Kerstein je vedno bolj prepričan, da rakete JUG niso obstajale. Pridobil je dva članka, ki ju je Schmiedel sam napisal o svojem delu s poštnimi raketami in kako je zaključil svojo dejavnost ter vse naprave in nedokončane rakete uničil. Schmiedel v njih opisuje posamezne poskuse z datumi izvedb. Članka nista iz filatelističnih krogov, temveč iz zgodovine razvoja raket. V nobenem od teh člankov ni niti besede o poskusih v Mariboru.

Shmiedel je bil po drugi vojni v Sloveniji dokumentirano vsaj dvakrat. Njegov obisk mariborskih filatelistov leta 1961 je opisan v omenjeni Premzlovi knjigi in dnevniku Večer (11. september 1961, str. 6).

Shmiedel je obiskal tudi člane Astro-nautičnega in raketnega kluba v Celju

Vinjeta, ki jo je izdalo FDM ob IV. mednarodnem srečanju filatelistorov in je posvečena 30. obletnici starta Schmiedelove rakete R 1. Spodaj je Schmiedlov podpis (rdeče).

aprila 1968. Menda je v Celje prišel večkrat, ker bi naj imel tam sorodnico. Ob obisku »raketašev« je nastal priložnostni ovitek spodaj.

Pri nobenem od omenjenih obiskov ni odgovarjal na vprašanja o raketnih poskusih v Mariboru in Hočah leta 1935.

Priložnostni ovitek s spominsko nalepnico, na kateri je Schiedlow podpis.

Raketni poskusi FD Maribor

Mariborski filatelisti so bili v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja zelo aktivni pri pripravi posebnih prenosov poštnih pošiljk. Že leta 1958 so pripravili poseben let iz Maribora v Gradec, leto kasneje v Dubrovnik. Leta 1959 so pripravili tudi prenos pošiljk po Dravi od Dobbiaca do Osijeka, prenos s postiljonom od Maribora do Ptuja in prenos z baloni, napolnjenimi z vodikom. Leta 1960 je sledil prenos pošiljk s kočijo od Istanbula do Rotterdama (skupaj s prevozom tulipanov), spremljali so prvo jugoslovanski odpravo v Himalajo in organizirali letalski prevoz pošiljk iz Maribora v Ljubljano. Izpeljali so tudi prenos pošiljk z raketo; raketnih poskusov je bilo v naslednjih letih še več. S pošiljkami so spremljali Titovo pot po Afriki, ponovili so prenos pošiljk z baloni, pošiljke so iz letala »dostavljali« s padalom, pripravili so prenos pošiljk s tekači in golobi pismoñoši, organizirali ambulanco pošto Maribor–Celovec, prenos pošiljk s splavom od Maribora do Beograda in še kaj.

Tokrat sem poskusil raziskati raketne poskuse, pri katerih so sodelovali od leta 1960 do leta 1965; ob ugotovitvi, da raketnih poskusov v Mariboru v letu 1935 v resnici ni bilo, me je še posebej zanimalo, kako je bilo s tistimi v »režiži«

FD Maribor.

Sledil sem spisku raketnih poskusov, ki je objavljen v knjigi *Herman Potočnik Noordung* in je nastal na osnovi najdenih priložnostnih ovitkov, kataloga priložnostnih žigov FD Maribor, časopišnih poročil in zapisnikov FD Maribor.

Prvi raketni prenos pisemskih pošiljk 18. septembra 1960

je opisan v 7 DNI (tedenska priloga Večera), št. 40/X, 7. oktobra 1960, str. 4, v članku z naslovom *Poštna raketa Maribor-Cirkovci*. Raketa je bila uspešno izstreljena ob 5.15 (obstaja tudi podatek, da je bila izstreljena ob 5.10). Novinar Branko Senica navaja, da je imelo društvo pri gradnji in izstrelitvi rakete, ki je merila v dolžino 140 cm, precej težav in za konstruktorja navaja Mariborčana H. V., ki pa je tako skromen, da ne želi biti imenovan. Izstrelitvi iz bližine letališča v Slivnici bi naj prisostvovalo okrog 100 gostov iz Avstrije, šest iz Trsta ter številni domači filatelisti, mnogi iz Ljubljane, Sarajeva in Zagreba. Raketa, ki je pristala v poštnem okolišu Cirkovc, je prenesla 1.500 pisem.

Ovitki so bili naslovljeni na poste restante Cirkovce. Po tarifi od 1. aprila 1959 je bila poštnina 20 dinarjev za pisma do 20 g.

Dejstvo, da je bil zapis o raketnem prenosu pošiljk objavljen šele 19 ni po dogodku (avtor v zapisu sicer piše o izstrelitvi pred desetimi dnevi), daje slutiti, da novinar sam ni prisostvoval

izstrelitvi, ampak je članek napisal po pripovedovanju nekoga drugega, predvidoma člana FDM (oziroma Društva filatelistov Maribor, kot se je takrat še imenovalo). Zaradi tega je lahko vprašljiva opisana prisotnost tolikoštevilnih tujih gostov na izstrelišču ob tako zgodnji uri, posebej če upoštevamo, da je bilo vreme zelo slabo; novinar piše, da je bilo kot iz škafe in da so izstrelitev izvedli, ko je največji naliv ponehal. Upoštevati je namreč treba, da so bile razmere za prevoz leta 1960 bistveno drugačne kot danes. Dosti bolj verjetno je, da so navedeni gostje prisostvovali tisti dan le tretjemu mednarodnemu srečanju, ob katerem je bil poskus opravljen, ostalo pa je naredila novinarska »svoboda« pri prikazovanju dejstev. Na netočnost podatkov iz omenjenega zapisa kažejo tudi povsem napačni podatki o raketnih poskusih F. Schmidla v okolici Maribora in omemba M. Šijanca, ki bi naj pripravil večjo raketo za prenos pošte v prihodnosti, novinar pa ga postavlja v Koper, čeprav vemo, da je živel in delal v Umagu. B. Senica je tudi edini, ki kot konstruktorja rakete omenja Mariborčana H. V. Zanimivo bi bilo najti danes morebitnega očitvidca tega raketnega poskusa izpred 54 let.

Ovitek ima na zadnji strani dohodni žig pošte Maribor, 19. 8. 1960, kar bi naj zagotavljalo, da je bilo pismo iz Cirkovc poslano nazaj v Maribor na zapisani naslov.

O tem raketnem poskusu je poročal tudi časopis *Aerosvet*, 11. decembra 1960, št. 221/X na 12. strani pod naslovom *Aerofilatelija – Prva poštska raketa u FNRJ*. Ob tem navaja, da je bila izstreljena iz Podove in da so na izpostavljenem poštnem okencu s priložnostnim poštnim žigom žigosali 1.500 ovitkov. Raketa je letela približno 4 km. Ker je vas Podova okrog 5 km zračne linije od letališča Slivnica proti Cirkovcam (od letališča do Cirkovc je okrog 10 km zračne linije), je možno, da je avtor zapisa v *Aerofilateliji* zamenjal kraj pristanka rakete z izstreliščem. Možno je tudi, da je bil kraj izstrelitve res Podova, saj Senica v svojem članku zapiše, da so raketo izstrelili v bližini letališča v Slivnici, avtor zapisa *Prva raketna poštna pošiljka je nekому prinesla denar* v Politiki pa ugotavlja, da čuvaj na letališču v Slivnici ne ve nič o kakršnemkoli raketnem poskusu. Avtor v *Aerosvetu* piše tudi, da je o tem raketnem poskusu objavil obširno poročilo *Wiener Zeitung* in več tujih strokovnih časopisov. Kot konstruktorja rakete navaja Marijana Šijanca iz Umaga.

O tem, da je Šijanec konstruktor prve rakete, ki jo je naročilo FD Maribor, piše tudi v prispevku *Rakete so moje življenje*, ki govori o obisku v laboratoriju M. Šijanca v Umagu. Avtor prispevka je P. S. (Večer, 3. decembra 1960, str. 8).

Naslednji prispevek o tem raketnem poskusu *Raketa (nije) ispaljena ...*, pravi, da je Šijanec za FD Maribor pripravil tri rakete. Navaja trditev Janka Jemca, ki je bil takrat aktivni član FDM, da mu je Šijanec dal detajlna navodila za izstrelitev rakete in da je raketa resnično poletela. Neznani avtor (dobil sem samo izrezek iz hrvaškega časopisa brez podatkov o časopisu in dnevu objave) o tem izraža dvom in pravi, da mnogi Jemčevi trditvi ne verjamejo, med

temi so tudi predstavniki PTT. Vzrok za dvom sta bili raketi, ki ju je Šijanec izstrelil 4. decembra, pa bi se naj kmalu po izstrelitvi razleteli.

Šijanec z raketo (zgoraj). Polet druge rakete tik pred nesrečo (spodaj). Sliki sta iz neznanega časopisa; enaka fotografija poleta rakete je objavljena tudi v Večeru, 5. decembra 1960.

Zgodba se nadaljuje v Večeru 20. decembra 1960 v članku z naslovom *Ali raketa ni poletela?*, v katerem M. A. navaja članek iz Politike, ki ga je 19. decembra 1960 objavila z naslovom *Prva raketna poštna pošiljka je nekomu*

prinesla denar. V prevodu članka lahko preberemo, da naj bi šlo za tristopenjsko raketo, ki je skupaj s katapultom tehtala okrog 8 kg; B. Senica v svojem članku v Večeru govori o dvostopenjski raketi. Avtor članka v Politiki nadalje ugotavlja, da FDM v prošnji generalni direkciji jugoslovanskih pošt za priložnostni žig ni navedlo raketnega prenosa pošiljk, kar šteje za prikrivanje resnice. V prispevku navaja še nekaj stvari, ki bi naj dokazovale neresničnost prvega raketnega prenosa ter ponesrečena poskusa raket, ki jih je Šijanec izstrelil 4. decembra. Zaključí z razglabljanjem, koliko so s to lažno akcijo nekateri zaslužili; pri tem izpostavlja Schlesingerja iz Gradca, ki bi naj prejel 1.000 teh pisem.

Večer je 23. decembra 1960 objavil članek *Raketa je letela* s podnaslovom *Meseca maja 1961 verjetno še tri rakete*, ki ga je podpisalo FD Maribor. V zapisu so pojasnjene podrobnosti o raketnem prenosu pisemskih pošiljk. Pri tem je navedeno, da je bila izstrelitev rakete prijavljena in odobrena od Sekretariata za notranje zadeve v Ljubljani in da ni šlo za nikakršno prikrivanje. Obveščena je bila tudi pošta Cirkovce, na katero sta predstavnika FDM prinesla pisma iz raketne glave, ki so jo našli dve uri po izstrelitvi. Raketa je letela štiri kilometre in pristala na območju pošte Cirkovce. Smer preleta rakete je bila izbrana nekaj dni prej po letalskem (Aeroklub Maribor) pregledu območja, zgodnja ura pa je bila določena, ker takrat ni bilo pričakovati večje obljudenosti območja, preko katerega je raketa letela. Avtorji članka še zapišejo, da je bil del pisem iz raketnega prenosa prodan Jugofilateliji v Beogradu, ki je za to pokazala interes.

S tem se je zgodba o prvi raketni pošti v glavnem zaključila. Deset let pozneje jo je omenil B. Pečar v rubriki Filatelija,

ko je pisal o raketnem prenosu pošte iz Primišlja proti Slunju in pri tem ugotovil, da pri mariborskih raketnih eksperimentih ne moremo govoriti o poštnem prenosu pošiljk, saj niti za eno raketo ni bil izdan poseben poštni sklep; tak je bil izdan za raketno pošto iz Primišlja (29. marca 1970).

Poskus 4. decembra 1960.

Ta raketni poskus je imel veliko publiciteto v dnevniku Večer pred izvedbo. Že 1. decembra 1960 je P. S. pripravil v mariborski izdaji časopisa prispevek *Zopet raketa s pošto iz Maribora / Tokrat bo raketa letela 20 km*. Novinar spomni na raketo iz septembra, katere konstruktor je bil Šijanec, in poudarja uspešno izstrelitev v Cirkovce. Zvemo tudi, da je izstrelitev več kot dva metra dolge tristopenjske rakete napovedana za 4. december 1969, pet minut pred dvanajsto s slivniškega letališča in da bo raketa predvidoma pristala nekje desno (južno) od Hajdine. Članek je bil ponovno objavljen naslednji dan v ptujski izdaji Večera (str. 4).

O nameravani izstrelitvi je bil v Večer (str. 4) objavljen prispevek tudi naslednji dan, v soboto, 3. decembra 1960, z naslovom *Jutri ob 11.55 na letališču v Slivnici / Izstrelitev dveh raket*. Iz prispevka istega avtorja zvemo, da je konstruktor Marijan Šijanec pripeljal iz Umaga dve raketi, večjo in manjšo. Obe sta cigaraste oblike z osmimi vodilnimi krilci. Večja, z imenom ŠM-3-Maribor, tehta 16 kg in bo izstreljena iz 8 m dolgega katapulta. Šijanec jo bo prižgal z vžigalno vrvico. V isti številki Večera je na osmi strani prispevek o obisku novinarja P. S., ki je spremljal prevoz raket v Maribor, v laboratoriju-delavnici M. Šijanca v Umagu.

Po pričakovanju je P. S. v nedeljo, 4. decembra 1960, spremljal raketni po-

skus, ki ga je napovedal. O tem je v Večer (5. decembra (str. 4) objavil prispevek z naslovom *Šijanec tokrat ni uspel*. Iz zapisa zvemo, da se je prva raketa, ki je bila izstreljena v predvidenem času, zataknila že na katapultu, ki so ga pripravili in namazali z vazelino prejšnji dan. Zaradi zelo mrzlega in vetrovnega vremena bi se naj debeli sloj vazeline strdil in tako odločilno zavrl start rakete, ki se je po zaustavitvi na katapultu razletela. Potem, ko so katapult očistili, je Šijanec pripravil drugo raketo. Ta je uspešno poletela, vendar je po 50 metrih leta nenadoma spremenila smer, nato strmoglavila in se razletela.

Avtor v zapisu ugotavlja, da razen Šijanca tudi FDM ni bilo uspešno s svojo filatelistično pošto. Poleg tega pojasnjuje spremembo v raketah – zakaj ni bila izstreljena napovedana velika raketa, ampak le dve manjši. Ker generalna direkcija PTT iz Beograda ni dovolila prenosa pisem z raketo, so filatelisti že pripravljene pisemske ovitke poslali iz Maribora v Slivnico z redno pošto. Mariborska pošta pa je po navodilu iz Beograda te pošiljke zaplenila. Ker o tem ni odločal javni tožilec, bi zaplemba naj ne bila zakonita. Zaplemba pošiljk bi naj bila vzrok, da so namesto z veliko tristopenjsko raketo izvedli poskus le z dvema manjšima.

O tem poskusu lahko kasneje preberemo tudi v izjavi FDM v prispevku *Raketa je letela* (Večer, 23. decembra 1960). V začetku je bil za ta dan načrtovan mednarodni prelet tristopenjske rakete v Avstrijo, vendar Generalna direkcija PTT v Beogradu tega ni dovolila, ker raketa ni bila poštna, čeprav je društvo za načrtovani poskus že pridobilo vsa druga potrebna soglasja. Zato je M. Šijanec na hitro naredil dve manjši raketi, ki pa nista bili uspešni. Nekaj ovitkov, na katerih je bil napis o mednarodni ra-

ketni pošti prelepljen z znamkami, smo naslovili na letališče Orehova vas-Slivenica. Vse te ovitke je PTT Ljubljana na pošti Slivnica zaplenila.

Pripravljena sta bila dva ovitka z enako ilustracijo. Prvi, št. 22 je na zelo tankem papirju in ima nad kočijo napis v petih vrsticah: PRVA MEDNARODNA RAKETNA POŠTA / (tudi v nemščini in angleščini) / JUGOSLAVIJA – AVSTRIJA MARIBOR, 4. XII. 1960. Ta ovitek ima na desni strani natisnjen tudi napis FD MARIBOR / poste restante / GRAZ 2 / Austria. Na ovitke je bila levo zgoraj prilepljena sivo modra etiketa z napisom LETELO Z RAKETO / GEFLOGEN MIT RAKETE / FLOWN BY ROCKET in zaporedno številko.

Ovitek, ki je bil pripravljen za prvi mednarodni prenos pošte z raketo. Ilustracija simbolično prikazuje nekdanji in bodoči prenos pošiljk. (iz zbirke E. Kosi).

Drugi ovitek, št. 23 je na debelejšem papirju z napisom nad kočijo IZ-STRELITEV MEDNARODNE POŠTNE RAKETE / JUGOSLAVIJA – AVSTRIJA / MARIBOR, 4. 12. 1960 in je brez natisnjenega naslova ter prilepljene etikete. Kot lažje večina najdenih primerkov, so natisnjeni napis o mednarodni poštni raketi prelepili z etiketo LETELO Z RAKETO MŠ 3 / Maribor, 4. 12. 1960. Takšni bi naj bili tudi ovitki, ki so jih na pošti Slovica zaplenili.

Kaj se je zgodilo z zaplenjenimi po-

Ovitek št. 23 z napisom Letališče in odtisnjenim naslovom OREHOVA VAS, SLIVNICA očitno ni bil oddan, saj je na njem žig z datumom 25. IV. in zakrito letnico. Kdo in ob kakšni priložnosti ga je žigosal, ni znano. Znamka na njem je nehala veljati v poštnem prometu 30. 6. 1962 (iz zbirke E. Kosi).

Ovitek št. 23 z dodanim cachet žigom RAKETNI POSKUS MARIBOR 4. XII. 1960 in rednim žigom pošte MARIBOR 2 z datumom 4. XII. 1960 in sedmo uro. Očitno je bil pripravljen za prenos z raketo, čeprav nima naslova.

šiljkami, mi zaenkrat ni uspelo izvedeti. Dejstvo pa je, da priložnostni ovitki FDM št. 23 z nalepko LETELO Z RAKETO MŠ 3 in z datumom 4. december 1960 na žigu niso potovali z raketo. Iz novinarjevega poročila o neuspešnih poskusih M. Šijanca ne zveemo, ali so ovitki v malih raketah sploh bili, je pa zelo verjetno, da bi o tem poročal, če bi po eksploziji raket našli dele poškodovanih ovitkov.

Poskus 5

Na ovitkih s štampljko EXPERIMENT 5 so najdeni redni žigi pošte Maribor 2 z različnimi datumi: 24. I. 1961 ter 5. in 7. II. 1961.

O tem poskusu nisem našel razen posebnih ovitkov nobenega drugega dokumenta. Oznaka EXPERIMENT 5, bi lahko pomenila, da so pri štetju upoštevali podatek o Schmiedlovih »poskusih«, sicer si je ne znam razložiti. Zanimiva je tudi izjava tajnika društva Jara Križa ob poskusu ARSC 8; govori o osmi poskusni izstrelitvi raketne pošte³, ki jo je organiziralo FD Maribor, kar lahko pomeni, da obstajajo tudi zaenkrat nevidentirani poskusi (manjkata poskusa 3 in 4), ali da je pri »poskusih« s Schmiedlovimi raketami sodelovalo tudi takratno društvo, ki je bilo ustanovljeno dve leti prej.

Od junija 1955 je bil dodatek za nujno (expres) 35,00 dinarjev, kar da skupaj s poštnino za navadno pismo znesek 55,00 din.

Poskus 6

Tudi na ovitkih s štampljko EXPERIMENT 6 so najdeni različni datumi: 24. I. 1961, 9. II. 1961. Na njih je tudi cachet žig RAKETNI POSKUS MARIBOR brez datuma – primerjava pokaže, da gre za žig uporabljen na ovitku MŠ 3 z izbrisanim datumom. Oba ovitka sta opremljena tudi z rumenimi nalepkami LETELO Z RAKETO v treh jezikih in z zaporedno številko.

Tudi o tem poskusu do sedaj nisem našel nobenih zapisov. V dnevniku Večer v januarju, februarju in začetku marca (do osmega) 1961 nisem našel nobenega poročila o raketnih poskusih v okolici Maribora.

Na vseh ovitkih experimentov 5 in 6 je na zadnji strani odtis štampljke Mariborska tiskarna Maribor, kar daje ob ugotovitvah pri poskusih Jug I in JUG II slab občutek.

Datum 9. II. 1961. Poština 15 dinarjev je veljala od 1. aprila 1959 za lokalno pismo do 20 g.

Na nekaterih ovitkih poskusov 5 in 6 je odtisnjen dnevni žig z datumom 24. januar 1960.

Na osnovi najdenih dokumentov (ovitkov z različnimi žigi) in odsotnosti drugih verodostojnih poročil, je o teh poskusih težko karkoli zapisati. Nekako manjka velika tristopenjska raketa, ki je bila pripravljena za mednarodni prenos pošiljk s poštno raketo 4. decembra 1960. Hkrati je na strani strokovnjakov za rakete, ki so se kasneje izkazali, prisoten dvom o uspešnosti projektov Marjana Šijanca, če upoštevamo nekatere njegove izjave, kot je odkritje raketnega goriva, ki je tako občutljivo, da ga je moral hraniti pod vodo.

Nadaljevanje v naslednji številki NF.

Bojan Bračič
bojan.bracic@triera.net

Železniški poštni žigi na območju Slovenije

V marcu 2014 je FD Ljubljana izdalo štiriindvajsetega v seriji Filatelističnih zbornikov, ki že vrsto let prinašajo v slovenski filatelistični prostor najrazličnejše strokovne in druge prispevke o znamkah in filateliji. Ker sem se v zadnjem času poglobljeno ukvarjal z žigi potujočih pošt (eden rezultatov je članek v NF 3/2013), me je svedela posebej zanimal prispevek z gornjim naslovom, ki je objavljen na 50 straneh omenjenega zbornika.

Gre za obilico zbranega gradiva, ki pa je podobno kot v knjigi istega avtorja, Odtisi žigov poštinskih aparatov pri organizacijah v Sloveniji, slabo obdelano. V prispevku so nanizani odtisi iz avtorjeve zbirke, gre torej za nekak prodajni katalog brez cen, čeprav avtor zapiše, da ne gre za katalog, ampak za podajanje sistemskega okvira za zbiranje in proučevanje odtisov žigov železniških potujočih pošt. Ta sistemski okvir ponuja sistem obravnave, kot si ga je zamislil avtor, to je obravnava potujočih pošt po posameznih progah, čeprav večina tozadevnih literatur obravnava žige prvenstveno po njihovih tipih, povezanih z vrsto potujočih pošt in časih uporabe. Taka obravnava bi v konkretnem primeru pomenila tudi bistveno manj porabljenega prostora, tudi če bi bila vsa zbirka »razstavljen«, kot je sedaj.

Avtor se očitno ni ukvarjal s študijo različnih vrst potujočih pošt, njihovem uvajanju in ukinjanju, spreminjanju številčnih oznak in podobnih karakteristik, kar je povezano s študijem ustrezne literature, pač pa je le popisal primerke iz svoje zbirke. Ker ne gre za študijski pristop, so se lahko dogodile napake, kot je navedba na strani 10, kjer najdemo zapis:

3. Vlak Maribor (Marburg) – Gradec (Graz) v času Avstrije do 1918 / a) odtis dvokrožnega vlakovnega poštnega žiga s številko ambulančne pošte spodaj

Ker se že nekaj časa študijsko ukvarjam z žigi potujočih pošt, me je prese-netil podatek, ki ga do sedaj nisem zasledil v nobeni od strokovnih literatur, s katerimi razpolagam. Zaradi tega sem najprej ponovno pregledal vso literaturo, vendar potujoče pošte na vlaku Maribor-Gradec nisem našel nikjer. Po ponovni proučitvi odtisa žiga v knjigi sem ugotovil, da sploh ne gre za žig potujoče pošte, pač pa za slab odtis žiga MARBURG a. d. DRAU 1

Na sliki je primerjava žiga iz Zbornika (levo) in nekaj boljšega odtisa žiga iz moje zbirke. Mislim, da ni dvoma o tem, da gre za isti žig. Iz odtisa (čeprav slabega) žiga v Zborniku je tudi očitno, da je na koncu zapisa (na desni) številka 1 in ne črka Z (iz imena GRAZ). V vsej do sedaj pregledani literaturi in najdenih primerkih nisem zasledil, da bi bile v imenih na žigih potujočih pošt zapisane tudi številke pošt (podružnic v mestih). V Mariboru je bila za potujoče pošte pristojna pošta Maribor 2, vendar takega zapisa nisem našel na nobenem

žigu potujočih pošt. Ne moremo torej zaključiti, da bi lahko bil napis na žigu MARBURG – GRAZ 1; očitno torej ne gre za žig potujoče pošte, ampak za redni žig pošte 1 v Mariboru, kot je prikazano. O tem sem se posvetoval z Ingomarjem Pintarjem iz Gradca, ki se s potujočimi poštami ukvarja že dalj časa; moje ugotovitve je potrdil.

Pri hitrem pregledu vsebine sem našel še nekaj nedoslednosti in napak.

Na strani 13 že omenjenega Zbornika najdemo zapis:

15. Vlak Zidani Most (Steinbrück/Steier.)-Ljubljana (Laibach) v času Nemčije od 1941 do 1945

Že omenjeni raziskovalec potujočih pošt iz Gradca piše v svojem članku Deutsche Bahnpoststempel in der Untersteiermark und Krain, 1941-1945, da je ta pošta obratovala samo do kapitulacije Italije leta 1943. Potem so jo spremenili v potujočo pošto Maribor-Ljubljana; nadzorna pošta je bila v Mariboru.

Na strani 35 najdemo zapis:

XI. Železniška proga Celje-Velenje-Dravograd; po drugi svetovni vojni je bila ukinjena med Velenjem in Dravogradom.

Tak zapis večina razume, da je bila proga ukinjena takoj po drugi vojni, v resnici pa je obratovala do leta 1968, se pravi več kot dvajset let po vojni (M. Bogič, Pregled razvoja železniškega omrežja v Sloveniji in okolici, Ljubljana 1998).

So pa 1. marca 1958 na tej progi ukinili potujočo pošto 86 Celje-Velenje, ker so ta dan odprli poštno potniško avtomobilsko (avtobusno) progo Celje-Velenje-Šoštanj-Šmartno ob Paki-Polzela-Celje. (Poštni zbornik, maj 1958).

Škoda, ker sicer obilica zbranega gradiva ni resno obdelana, ampak le prikazana, kot je bila zbrana, in tako resnim zbiralcem tega področja ne bo prinesla posebne koristi, le ugotovitev, kje se gradivo nahaja. Ob tem pa obstaja verjetnost, da je pri opisih prikazane gradiva še kakšna napaka in nedoslednost; omenjene so bile najdene pri površnem pregledu nestrokovnjaka za to področje.

Bojan Bračič
bojan.bracic@triera.net

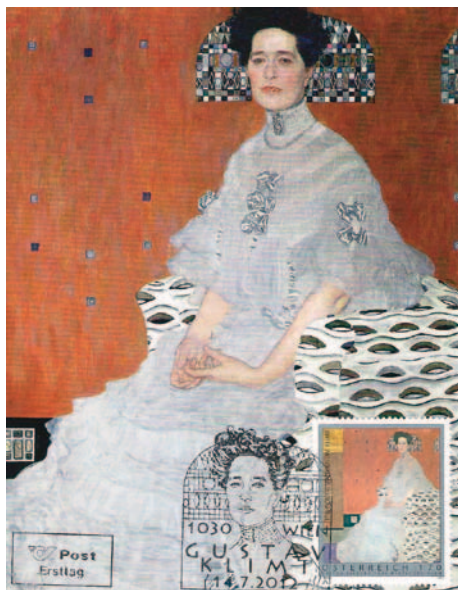

Poleg FD Ljubljana sta v pomladi 2014 zbornika izdali tudi Društvo zbiralcev Ajdovščina – Nova Gorica in FD Lovro Košir, Škofja Loka. Prvo ob 20-letnici in drugo ob 65-letnici društva. Več o tem na strani 55.

Naj maksimum karta iz leta 2012

Rezultati desetega tekmovanja za naj maksimum karto iz leta 2012 v okviru FIP so pred nami. V tekmovanju je sodelovalo 60 držav (brez Slovenije), maksimum karte je ocenjevalo 42 glasovalcev (tu je Slovenije sodelovala; vsi nimajo delegatov v FIP Komisiji za maksimafilijo). Od 60 sodelujočih maksimum kart jih je glasove dobilo 43.

Prvo mesto (66 točk) so prisodili avstrijski MK. Pripravil jo je Peter Riedl iz znamke, ki je izšla ob 150. obletnici rojstva Gustava Klimta. Razglednico je izdala Österreichische Galerie Belvedere iz Dunaja, uporabljen je bil žig prvega dne, ki izraža trojno ujemanje.

Drugo mesto je osvojila ruska MK (57 točk). Pripravil jo je Valerij Petrov.

Namesto razglednice je uporabljena razglednična dopisnica, ki jo je izdala Marka (uradni izdajatelj vrednotnic v Rusiji) leta 2010. Prikazuje cerkev Svete trojice v Sergius Lavri. Znamka je izšla v seriji Svetovna kulturna dediščina v Rusiji. Ta napis je tudi na žigu prvega dne iz Sergiev Posada, ki skupaj z ilustracijo poudarja trojno ujemanje.

Tretje mesto (51 točk) so prisodili brazilski maksimum karti, ki jo je kreiral Aluisio Oliveira de Queiroga. Razglednico je izdala Edicija Schmittstamps leta 2012. Žig prvega dne iz Rio de Janeiro ima napis Stoletnica žičnice na Sladkorni hrib in ustrezno ilustracijo za doseganje trojnega ujemanja.

Pri glasovanju so sodelovali samo člani FIP Komisije za maksimafilijo. Nihče ni mogel glasovati za svojo MK. To bi moral očitno zapisati v pozivu za ocenjevanje tudi pri nas. Dobil sem 14 glasov, od tega enega celo po klasični pošti, za kar bi rad posebej pohvalil Tomaža Puca, ki mi je slednjega poslal. Priznam, da sem pričakoval večji odziv, predvsem ker je bilo možno glasovati

po e-pošti. Ne vem, ali je vzrok za tako stanje zelo slabo zanimanje za maksimafilijo, ali pa se večini enostavno ne ljubi sodelovati, kot da jih dogajanje na nivoju FZS ne bi zanimalo.

Žal sem pri večini glasovalcev opazil »navijaško« izbiro, saj so glasovali za izdelek svojega društva; Ljubljčan za Tromostovje, Ajdovci za Vipavski Križ ali Log pri Vipavi, itd.

Zaradi majhnega števila glasov (sam pri glasovanju nisem sodeloval) in že omenjenega navijaškega glasovanja, sem se odločil, da bom na tekmovanje za naj MK iz leta 2014 v okviru FIP poslal izbrano po priporočilu predsednika FIP Komisije za maksimafilijo Georga Constantourakisa. Poslal sem mu jih namreč s prošnjo za analizo, ker so okrog uporabe žigov prvega dne še vedno določene nejasnosti.

Predlagal mi je, naj na tekmovanje pošljem MK z motivom mariborskega starega mostu in žigom, ki je bil uporabljen ob praznovanju 100. obletnice odprtja mostu. Res je na MK zaželen žig z datumom, ki je najbližji dnevni izida (to je žig prvega dne), toda seveda samo takrat, ko ustreza po izbiri kraja in drugih elementih. Tokrat je izbira nespornega poznavalca dala prednost žigu, ki je bil uporabljen nekaj kasneje, vendar manj kot leto po izidu znamke, saj žig poleg popolnega vizualnega ujemanja vsebuje tudi napis 100 let in s tem podkrepi priložnost izdaje.

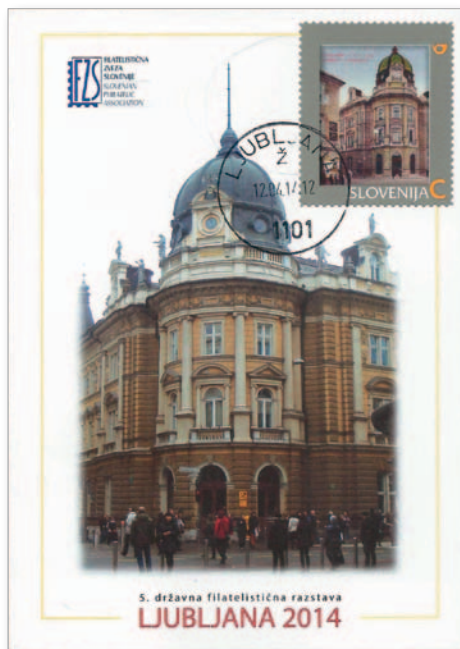
Vem, da ta odločitev asociira na »navijaški« izbor, ker sem to MK sam pripravil. Zapišem pa lahko, da je dobila poleg omenjenega priporočila tudi v domačem glasovanju zraven »domačih« še dva nevtralna glasova; tudi nobena druga MK ni dobila (skupaj z »domačimi«) več kot štiri glasove.

Kljub slabemu odzivu pri tem prvem

domačem glasovanju za naj MK, vabim vse ustvarjalce maksimum kart, da mi pošljejo vsaj informacijo (digitalno kopijo v dovolj dobri resoluciji za tisk) o vseh maksimum kartah, ki ste jih že ali jih še boste pripravili iz znamk, ki izidejo v letu 2014.

Ob tem še opravičilo FND Piran. Menda so mi takoj po povabilu za sodelovanje poslali informacijo o svojih MK iz leta 2013, ki pa je nisem prejel, ali pa sem jo po pomoti izbrisal; po nekajdnevni odsotnosti se mi dogaja, da me čaka množica e-sporočil, med katerimi je običajno tudi dosti spamov in pri »čiščenju« se lahko zgodi tudi kaj takega. FND Piran torej iskreno opravičilo, meni pa poduk za večjo pozornost v bodoče.

Bojan Bračič
bojan.bracic@triera.net

MK lahko nastane tudi iz razglednične dopisnice. Kreacija iz osebne znamke B. Bračič.

Mesec knjige v knjižnici Makse Samsa

Knjižnica Makse Samsa v Ilirski Bistrici je v počastitev meseca kultura učencem osnovne šole Pregarje pripravila kulturni program Knjige praznujejo - praznujmo skupaj. Projekt izvajamo že drugo leto.

Po uvodnem sprejemu direktorice knjižnice mag. Damijane Hrabar so učenci prisluhli zanimivi, predvsem pa poučni predstavitvi zgodovine knjižnice in pesnice Makse Samsa, po kateri knjižnica nosi svoje ime. V nadaljevanju so si učenci ogledali prostore knjižnice in se seznanili z razporedom knjig in z drugimi dejavnosti knjižnice.

V drugem delu programa smo učence razdelili v dve starostni skupini. Starejši so se seznanili z domoznanskim oddelkom knjižnice, predstavljen jim je bil COBISS sistem in iskanje knjig z uporabo COBISS-a ter projekt Rastem s knjigo.

Učenci nižjih razredov OŠ pa so pod vodstvom glavnega tajnika filatelistične zveze Slovenije dr. Veselka Guština sodelovali na poučni delavnici Napišem pismo. G. Veselko je učencem predstavil pismo, znamke, poštni žig, dopisnico. Izvedeli so veliko novega in kako sploh pravilno ravnamo pri zbiranju pi-

sem in znamk, da te ne izgubijo svoje vrednosti. Predstavil jim je tudi namen in delovanje društva. Učencem je bilo vsekakor v največje veselje, ko so napisali pismo staršem, ga ilustrirali in poslali na domači naslov. Tako so dopolnili svoje znanje o pisanju in pošiljanju pisem ter o namenu znamke.

G. Veselko je učencem s svojo predstavitvijo približal filatelistično zgodbo na zanimiv in prijazen način. Unikatnega pisma otrok pa so se razveselili tudi številni starši, dedki, in babice, ko jim je domači poštar prinesel pošto njihovega šolarja.

Ob zaključku tega prijetnega kulturnega dne so si učenci osnovne šole Pregarje za nagrado ogledali tudi slovenski mladinski film Zakleta bajta. Nato se nekoliko utrujeni, a vendar zadovoljni in ponosni na novo pridobljeno znanje, odpravili na avtobus, ki jih je popeljal proti domačemu kraju.

Vlasta Kirn, Knjižnica Makse Samsa

NATIS TE STRANI JE Z DONACIJO OMOGOČILO
FD DR. MARUŠIČ, NOVA GORICA

Boštjan Petauer

Ob 60. obletnici JUFIZ II

Komaj dve leti po prvi povojni zvezni filatelistični razstavi JUFIZ I (Jugoslovenska filatelistična izložba), ki je bila od 14. do 21. septembra 1952 v Beogradu, je Ljubljani pripadla čast, da organizira drugo tako razstavo, poimenovano JUFIZ II.

Organizacijo te razstave, katere prireditelj je bil sicer Savez filatelista Jugoslavije (SFJ - jugoslovenska filatelistična zveza) in ki se je odvijala od 29. julija do 8. avgusta 1954, je SFJ poveril Filatelistični zvezi Slovenije (FZS), ki je tega leta obhajala peto obletnico svojega obstoja. Otvoritev razstave je sovpadala s proslavo 150. obletnice rojstva Lovrenca Koširja, ki je bila prav tako v Ljubljani 29. julija istega leta; razstava je bila namreč posvečena njegovemu spominu.

Tedanje glasilo FZS »Nova filatelija« (NF) je v več številkah zelo obširno poročalo o razstavi; iz teh zapisov povzemanek nekaj zanimivosti.

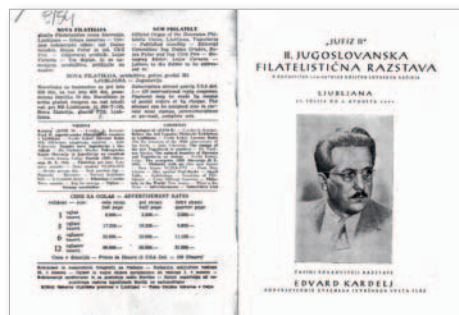
Za potrebe razstave sta bila imenovana Izložbeni (razstavní) in Radni (delovni) odbor. Že iz poimenovanja je vidno, da se tedaj tudi v Ljubljani SFJ ni odpovedala srbohrvaščini, kot se je takrat reklo temu jeziku. Predsednik razstavnega odbora je bil ing. Živa M. Djordjevič, tedanji predsednik SFJ. Tudi tajnik je prihajal iz vrst SFJ. Podpredsedniki (bilo jih je pet) so bili predsedniki republiških filatelističnih zvez, med njimi tudi tedanji predsednik FZS Lojze Černota. Odbor je imel 23 članov iz vseh republiških zvez (med njimi enega slovenskega zamejca iz Trsta), ter namestnika predsednika in tajnika (oba iz FZS). Člani tega organa so bili vidni filatelisti tistega časa iz področja bivše države; ista ugotovitev velja tudi za članke Delovnega odbora.

Člani Delovnega odbora so bili izključno člani FZS (vidi se torej, kdo je

prvenstveno delal in kdo bolj »funkcionaril«), skupaj jih je bilo 17, njihov predsednik pa je bil Ljubljčan Vujađin (pravilno: Vojađin) Zelenik. Temu

Reklama za obisk razstave, objavljena v »Novi filateliji«

Častni pokrovitelj razstave

odboru je pomagala Ljubljanska poštna direkcija, kjer je bilo to le mogoče.

Častni pokrovitelj razstave je bil tedanji podpredsednik Zveznega izvršnega sveta FLRJ, Edvard Kardelj, hkrati tudi (prvi) častni član FZS.

Razstavljeni eksponati

Razstava je bila v Moderni galeriji (MG) (spodnji del – 5 prostorov) in v obnovljenem Jakopičevem paviljonu (4 prostori), ki se je nahajal nasproti vhoda v MG (danes ga ni več). Otvoritev je bila 29. julija ob 11. uri, na njej pa se je zbral precejšen del tedanjega slovenskega državnega in partijskega vrha, veleposlanik Kraljevine Belgije (tudi sam filatelist, katerega zbirke so na razstavi dobile dve zlati, dve pozlačeni in eno srebrno medaljo), predstavniki zvezne in republiške PTT, predstavniki filatelističnih zvez tako iz domovine kot iz tujine, vidne osebnosti iz znanstvenih in umetniških krogov ter mnogi drugi, zlasti filatelisti.

Razstavljenih je bilo skupaj 93 eksponatov v 291 vitrinah velikosti 160 x 70 cm, za katere so morali razstavljavci plačati pristojbino in sicer 200 din za prvo vitrino in 50 din za vse nadaljnje. Zbirke so bile razstavljene v vseh 14 predvidenih razstavnih razredih, nekateri razstavljavci so razstavljali tudi več kot eno zbirko. V častnem razredu so bile med drugim razstavljene zbirke Glavne poštne uprave iz Beograda, Ljubljanske poštne direkcije (ta je razstavila do tedaj malo znane osnutke slovenskih znamk iz 1918-21, se pravi verigarjev), zbirka tedaj zelo znane švicarske tiskane znamk (danes žal ne obstaja več) Courvoisier iz La Chaux de Fonds ter Zavoda za izradu novčanica (Zavod za izdelavo bankovcev). Ta je prikazal, med drugim, tudi postopek izdelave znamke v tehniki istočasnega

večbarvnega tiskanja v globokem tisku po sistemu »Koebau-Giori«. Prav znamka, izdana za to razstavo, je bila prva tiskana pri nas po omenjenem postopku. Kot zanimivost naj dodam, da je isti dan izšla tudi serija štirih znamk, posvečenih 150. obletnici prve srbske vstaje, ki je bila prav tako tiskana v omenjeni tehniki – in seveda so bile tudi te znamke razstavljene.

Za najboljšo zbirko je bila razglašena študijska zbirka stare Srbije, last ing. Mirka Vernerja (znani filatelist in atestator, op. B.P.), ki je za svoje zbirke sicer prejel skupaj 5 zlatih in 4 pozlačene medalje, saj takrat še ni bilo omejitev števila zbirke, ki jih je lahko razstavil posamezen razstavljaev.

Na razstavi je dobilo 18% eksponatov zlato medaljo, 27% pozlačeno, 25% srebrno, 22% bronasto in le 8% zgolj pohvalo. Avtor prispevka v NF ugotavlja, da je bil podeljen precej večji delež zlatih in pozlačenih medalj kot je povprečje na primerljivih razstavah, kar kaže na visok nivo eksponatov.

Filatelistično obeležje razstave

Z razstavo je bila izdana posebna znamka po Valvasorjevem motivu Ljubljane iz 17. stoletja. Tiskana je bila, kot je že omenjeno, v večbarvnem globokem tisku in je po mnenju avtorja tega prispevka najlepša znamka, izdana v času bivše skupne države. Znamko je oblikoval beograjski umetnik Tanasije Krnjajič v stilu znamke, ki je leta izšla 1952 za JUFIZ I (tudi za kasnejše Jufize so dolgo časa ohranili isti stil). Natisnjena je bila v 50.000 primerkih. Nazivna vrednost je znašala 15 din, kupiti pa jo je bilo mogoče le skupaj z vstopnico na razstavo, ki je znašala 35 din. Iz tega denarja so se pokrivali stroški razstave, ki gotovo niso bili majhni; edini ostali vir za njihovo pokrivanje je bil prispe-

vek Glavne direkcije PTT v Beogradu v znesku 100.000 din.

Obstajajo tudi fazni (barvni) poskusni tiski, ki pa so zelo redki.

Kompletna pola znamk, izdanih ob razstavi

Poleg znamke je izšel tudi spominski ovitek in priložnostni žig; avtor obeh je akademik Božidar Jakac, ki je tisto leto februarja prav tako postal častni član FZS. Ovitek obstaja v treh barvah (sivi, rjavordeči in rjavi), žiga pa sta bila dva, ročni in strojni.

Spominska ovitka v rjavordeči in rjavi barvi ter ročni in strojni žig

Prav tako je bila izdana maksimum karta (MK). Ta maksimum karta sicer v celoti ne ustreza modernim, precej stroгим pravilom FIP glede maksimum kart,

ki se nanašajo na MK po letu 1978, je pa glede na svojo starost popolnoma sprejemljiva, saj so vsi trije elementi na njej (razglednica, znamka in žig) med seboj, širše gledano, skladni.

Uradna izdaja maksimum karte

Obstoja tudi darilni zvežčič, približno formata A6 v črni barvi, kjer je levo zgoraj zlat grb SFJ (domnevam, da gre za izdajatelja, ni pa nujno), desno spodaj pa prav tako zlat napis J U F I Z II, pod njim pa LJUBLJANA 1954. Ima dve strani: na prvi je levo zgoraj v žepku posamezna znamka, izdana ob razstavi, desno spodaj pa isto v četvercu. Na drugi strani je ovitek prvega dne s strojnim priložnostnim žigom v sivo-črni barvi. Naklada teh zvežčičev mi ni poznana, prav tako ne morebitna druga podobna filatelistična obeležja razstave.

Medalje in diplome

Pravilnik razstave bil sprejet 27. maja 1954. Obsegal je 20 členov in je, glede

na to, da ga je sprejel SFJ, izključno v srbohrvaščini; izvleček iz pravilnika, ki je obsegal le klasifikacijo tekmovalnih razredov, je bil v Novi filateliji objavljen šele ob razstavi. V njem so bili med drugim opredeljeni tekmovalni razredi (bilo jih je 13) in častni razred, točkovni sistem (ta se je od skupine do skupine nekoliko razlikoval) ter število točk, potrebnih za osvojitve posamezne nagrade (plakete) oziroma medalje (zlate, pozlačene, srebrne, bronaste ter pohvale). Kot zanimivost naj povemo, da število doseženih točk ni bilo edino merilo za dodelitev nagrade: na utemeljen predlog enega od članov ocenjevalne komisije je ta komisija namreč lahko zvišala ali znižala doseženo nagrado tudi izven tiste, ki bi razstavljavcu pripadala glede na osvojeno število točk. Ta določba je bila na razstavi uporabljena dvakrat; enkrat je bila na njeni osnovi podeljena pozlačena medalja, drugič pa zlata.

Razstavljavci so dobili spominske plakete in medalje. Avtor prvih, na katerih je zelo lepo prikazan Robbov vodnjak pred Magistratom v Ljubljani (danes se tam nahaja le kopija, original pa je varno spravljeno v preddverju Narodne galerije v Ljubljani), je Božidar Jakac, avtor drugih pa medaljer Dremelj.

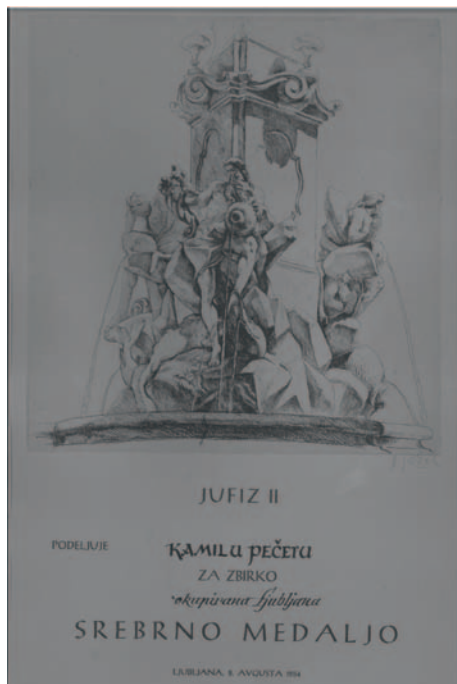

Prva stran (averz) srebrne in zadnja stran (reverz) zlate medalje

Ta dogodek je zabeležen tudi v spominski knjigi FZS (več o tej knjigi lahko bralci preberejo v NF št. 3-4/2009), v katero so se vpisali znani ljudje iz po-

Plaketa, podeljena razstavljavcu

Vpisi v spominsko knjigo FZS v zvezi razstavo

litičnega in znanstvenega življenja tistega časa, med njimi predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Dr.

Jovan Hadži ter Boris Zihelr in France Kimovec.

Zaključek

Ta razstava je bila do tedaj in še kar precej let kasneje največja filatelistična razstava na ozemlju Slovenije. Bila je obsežnejša kot I. grafično-filatelistična razstava v Ljubljana 1952, kakor tudi

razstava, ki jo je leta 1938 organiziral Filatelistični klub (danes društvo) Ljubljana (več o tej razstavi glej Filatelistični Zbornik FD Ljubljana XXIII/2013).

Literatura in viri

1. Nova filatelija, več številčk leta 1954
2. Zasebna zbirka

Filatelistične razstave

Maksi Ravne 2014

Koroško filatelistično društvo Ravne na Koroškem je ob praznovanju 65-letnega organiziranega delovanja na Koroškem v sodelovanju s Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika, pod pokroviteljstvom Občine Ravne na Koroškem in Pošte Slovenije d.o.o., Maribor ter pod okriljem in s pomočjo Filatelistične zveze Slovenije, organiziralo meddruštveno filatelistično razstavo Maksi Ravne 2014 z mednarodno udeležbo.

Letošnje leto se pokriva s pomembno zgodovinsko obletnico iz naše daljne zgodovine. 18. marca 2014 obeležujemo 600. obletnico zadnjega ustoličenja na knežjem kamnu v slovenskem jeziku. Prav ta dan smo izbrali tudi za odprtje naše razstave. Z razstavo smo preseglj lokalne okvirje, zato smo k sodelovanju povabili zbiralce maksimum kart in razglednic iz vseh slovenskih filatelističnih društev in tudi širše. Zagotovljena je bila mednarodna udeležba s povabljenimi razstavljalci iz Avstrije in Hrvaške.

Specialna filatelistična razstava maksimum kartic in razglednic je bila na ogled od 18. do 28. marca. 2014 na reprezentančnemu prostoru na Gradu Ravne. Razstava je bila tekmovalna. Razstavne zbirke so ocenili delegirani sodniki FZS po sprejetih pravilih Mednarodne Filatelistične federacije.

In če je prva razstava z enako te-

matiko na Ravne privabila 20 razstavljalcev, smo jih tokrat gostili že 26. Razstava je ponudila pester izbor zbirk starih in tudi novejših razglednic, ki so obiskovalce domišljajsko popeljali v ne tako oddaljeno zgodovino našega kraja in tudi širše, marsikomu pa so obudili tudi lepe spomine na otroštvo, prežive-to v našem kraju. Razstavni material je bil zanimiv prispevek h kulturni ponud-

Predsednik KFD Jože Keber pri pozdravnem nagovoru.

Ob odprtju razstave.

bi mesta Ravne in pomembna aktualizacija filatelije v širšem prostoru.

Otvoritev razstave je bila v torek, 18. marca 2014, ob 18. uri v razstavišču na gradu Ravne na Koroškem. Spremlja-joč glasbeni program sta nam pričarala Gašper in Tajda Keber, razstavo pa so na pot pospremile besede predsednika filatelistične zveze dr. Petra Suhadolca, podžupana Občine Ravne Milana Škarfarja in direktorice knjižnice mag. Irene Oder. Razstavo je slavnostno odprl predsednik Koroškega filatelističnega društva Jože Keber in pokroviteljem podelil promocijske mape.

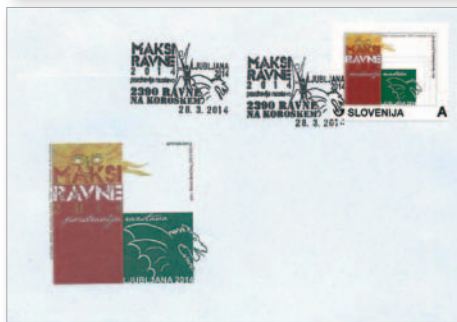
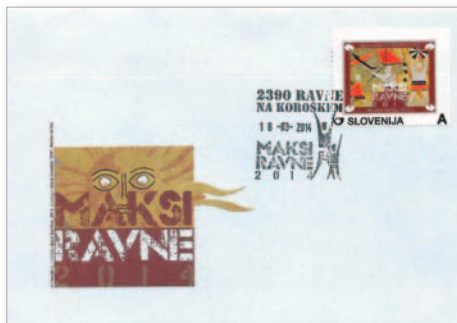
Kulturni program sta prispevala Tajda in Gašper Keber.

Razstava je bila dogodek, ki smo ga člani Koroškega filatelističnega društva Ravne (KFD) ponovno izkoristiti za širjenje in promocijo filatelije na Koroškem. Na Koroško in naš kraj smo opozorili tudi z dodatno filatelistično ponudbo. Ob tej priložnosti je KFD za-

Predsednik KFD Jože Keber izroča spominsko darilo predsedniku FZS Petru Suhadolcu.

ložilo 2 priložnostna ovitka in katalog razstave, Koroška osrednja knjižnica pa spominsko kartico, izdani sta bili tudi dve osebni znamki. V času razstave je bil vse delovne dni pošte 2390 Ravne na Koroškem v uporabi priložnostni poštni žig s premečnim datumom, zadnji dan razstave pa še priložnostni žig, ki pozdravlja naslednjo filatelistično raz-

stavo – LJUBLJANO 2014. Vse dele spominskih izdaj pomensko povezujejo elementi, povzeti po stenskem mozaiku na severni steni stavbe DTK (Dom tele-sne kulture), ki je pomemben del zgodovinskega kulturno-šolsko-športnega sklopa na planoti Ravne. Avtor celostne grafične podobe je arhitekt Borut Bončina.

Člani KFD imamo bogato filatelistično znanje. Svoje ideje in delo usmerjamo od projekta do projekta, od dogodka do dogodka, pri tem pa s filatelističnimi izdajami, osebnimi znamkami, ovitki, karticami, naletimo na velik posluš pri različnih organizatorjih na Koroškem in širše. Tudi pričujoča razstava je bila plod takšnega načina dela. Ko smo v letih od osamosvojitve Slovenije razstavljali svoje zbirke na različnih razstavah, smo ugotovili, da je področje razstavljanja razglednic in maksimum kartic kar nekako zapostavljeno. Ideja, da organiziramo takšno razstavo, ki smo jo zdaj gostili že drugič in pametna izbira termina v mesecu marcu, je v našem lokalnem okolju padla na plodna tla.

Zavedanje Občine Ravne in Koroške osrednje knjižnice, da imamo zbiratelji, med njimi tudi filatelisti, pomemben delež pri ohranjanju kulturne in etnološke dediščine, ima velik delež v materialni pomoči pri našem delovanju. Občina Ravne na Koroškem nam je pri izvedbi tega projekta zelo pomagala, saj leta naše društvene finančne zmožnosti znatno presega.

Zelo smo veseli, da nas je Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika gostila že drugič, saj ima izreden posluš za kulturno delovanje in je našo idejo o ponovni razstavi z veseljem sprejela.

Omeniti velja še Pošto Slovenije, Filatelistično zvezo Slovenije in Zavod za kulturo, šport, turizem in mladinske de-

V okviru razstave sta imela predavanja Igor Pirc o razstavljanju razglednic in Bojan Bračič (na sliki) o pripravi maksimum kart. (foto: J. Keber)

Sodniki pri delu. Od leve: B. Bračič, V. Ferant, A. Tomc in I. Pirc. (foto: J. Keber)

javnosti Ravne, ki so nam vsi po svojih močeh pomagali pri izvedbi razstave MAKSI RAVNE.

Vsem pokroviteljem gre zahvala, da je razstava Maksi Ravne 2014 sijala v polnem filatelističnem sijaju in je ponesla glas o trmastih koroških filatelistih po svetu. In ko smo razstavo pospravljali, smo bili z mislimi že pri naslednji - Maksi Ravne 2018.

Ne nazadnje pa ne smemo pozabiti razstavljavcev. Zahvaljujemo se jim, da so svoje zbirke postavili na ogled javnosti in tako našo razstavo naredili odmevno in prepoznavno

Če želite o delovanju Koroškega filatelističnega društva izvedeti več, nas lahko obiščete na spletu na naslovu www.kfd.si.

Jože Keber
joze.keber@amis.net

Balkanfila 2014, Vidin

Balkanfila je ena najstarejših regionalnih povezav filatelistov. Združuje nacionalne zveze držav, ki ležijo na Balkanskem polotoku. Ustanovljena je bila leta 1965 v Bolgariji, kjer je bila tudi prva razstava.

Filatelistične razstave so se potem vrstile vsako drugo leto v posameznih državah članicah vse do leta 1991. Zaradi različnih političnih sprememb je sledilo 16 let zatišja. Leta 2006 je bila, spet na pobudo iz Bolgarije, v Sofiji ustanovljena prenovljena Balkanfila, ki ji je naslednje leto sledila razstava v Istanbulu. Planirano in dogovorjeno razstavo leta 2009 v Beogradu so zaradi finančnih problemov odpovedali. Vskočili so bolgarski filatelisti in leta 2010 pripravili Balkanfila razstavo v Plovdivu. Temu je leta 2012 sledila Maribofila 2012, katere del je bila Balkanfila, potem pa je spet nastal problem; Romuni so pred koncem lanskega leta sporočili, da raz-

stave v letošnjem letu ne morejo pripraviti. Spet so vskočili Bolgari in v manj kot dveh mesecih pripravili Balkanfila razstavo v starem mestu Vidin ob Donavi. Razstave, ki je potekala od 5. do 7. aprila 2014, se je udeležila večina članic. Manjkali so predstavniki Bosne, Hrvaške in Moldavije; s slednjimi je bil problem že v Mariboru. Kot gostje so sodelovali filatelisti iz Cipra in Rusije.

Filateliji dajejo v Bolgariji očitno zelo velik pomen, saj je bila razstava organizirana pod pokroviteljstvom predsednika skupščine Republike Bolgarije Mihaila Mikova, ki se je osebno udeležil odpiranja razstave, razen tega je v Vidinu pripravil sprejem za goste

Stari znanci. Od leve: Stanko Začirov, Jelica in Tomo Katurič, Mirijana Bračič, Igor Pirč, Bojan Bračič, Lidija in Slobodan Meandžija in Dončo Georgiev.

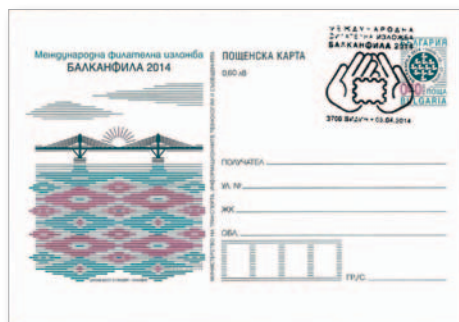
V Bolgariji dajo znamko ali drugo vrednotnico uradno v promet tako, da jo svečano žigosajo. Pri žigosanju dopisnice od leve: vladika Dometian, namestnik ministra za transport Georgi Todorov, predsednik bolgarske skupščine Mihail Mikov, predstavnik FEPA Bojan Bračič, predsednik bolgarskih filatelistov Spas Panchev. (foto: organizator razstave)

in organizatorje, sodeloval pa je tudi na razglasitvi rezultatov, palmaresu. Razstavo so s svojo prisotnostjo počastili car Simeon II, ki je bil nekaj časa tudi predsednik bolgarske vlade, vladika (nadškof) Dometian ter nekaj drugih visokih gostov (namestnik ministra za transport, guverner vidinske regije, direktor bolgarske pošte itd.).

Bolgarska pošta je v čast razstavi izdala ilustrirano dopisnico, ki ima kot

ilustracijo prikazan novi most čez Donavo v bližini Vidina, na mali poli s štirimi znamkami z znamenitimi osebnostmi pa je razstava označena na robnih poljih. Na izpostavi bolgarske pošte na razstavišču so bili v uporabi ustrezni žigi.

Slovenski razstavljalci smo se dobro odrezali. Rezultati so objavljeni tudi na spletni strani www.fzs.si.

Bolgarski organizatorji so kljub naglici in omejenim sredstvom pripravili prireditev, ki je ves čas potekala v prijateljskem ozračju in smo jo udeleženci

zapustili z zelo dobrimi vtisi.

Bojan Bračič
bojan.bracic@triera.net

Razstavljaivec	Naslov eksponata	št. vitr.		toč	medalja
Marko Markač	Provizorična izdaja BiH 1918-1920	5	TR	77	V + PN
Alojz Tomc	Privatni eseji rednih znamk Kraljevine Jugoslavije 1935	5	TR	75	V
Bojan Bračič	Poštni žigi pošte Ptuj 1818-1945	1	PZ	82	LV
Marjan Malič	Gorica 1817-1940	1	PZ	75	V
Boštjan Petauer	Bosanski žigi vojaške (poljske) pošte	1	PZ	78	V
Ivan Turk	Odtisi žigov poštinskih aparatov pri organizacijah v Sloveniji		LI	75	V

V = pozlačena medalja, LV = velika pozlačena medalja
PN = posebna nagrada

Ker je bila Federacija evropskih filatelističnih zvez FEPA ustanovljena pred 25 leti v Bolgariji, so bolgarski filatelisti ob podelitvi nagrad razstavljavcem

Balkanfile 2014 pripravili tudi posebno nagrado ob tem jubileju. Predstavniku FEPA Bojanu Bračiču jo je izročil bolgarski car Simeon II.

Posebno darilo bolgarskih filatelistov ob 25-letnici FEPA (foto: B. Bračič)

Nagovor carja Simeona II ob izročanju nagrade. Desno Spas Panchev, predsednik Unije bolgarskih filatelistov (foto: organizator razstave).

LJUBLJANA 2014 – 5. državna filatelistična razstava

FD Ljubljana se je na občnem zboru 2013 odločilo, da 80-letnico svojega delovanja počasti z izvedbo državne filatelistične razstave.

Organizacijski odbor je prevzel predsednik društva Mitja Mihelič, pripravljen je bil terminski plan za pripravo in izvedbo razstave. Pokroviteljstvo je društvu podelila FZS, kot sponzorji so se priključili Pošta Slovenije, Mestna občina Ljubljana ter filatelistični trgovci Philadria d.o.o., Phila d.o.o., BAL d.o.o. in Velikanje. Izdelana je bila celostna podoba razstave, pripravljena pravila razstave (IREX) in povabilo k razstavljanju. Skladno s sporazumom med FZS in HFS so bili k razstavljanju in sojenju povabljeni tudi člani HFS (sodil je hrvaški nacionalni sodnik Matko Glavič). Pošta je projekt podprla tudi z ilustrirano razglednico razstave, izpostavljenim okencem na otvoritvi ter z razstavnim prostorom – atrijem Pošte Ljubljana 1.

Komisar razstave Boštjan Petauer je zbral 64 prijav, ki so poleg literature napolnili 164 oken s šestnajstimi listi. Katalog razstave sta pripravila odgovorni in tehnični urednik Anton Simončič in Bojan Kranjc. Z ozirom, da je bil nosilni članek v katalogu posvečen 80-letnici delovanja društva, so ga prejeli poleg razstavljalcev in gostov tudi vsi člani FD Ljubljana. Društvo je drugi dan razstave na svečani seji podelilo 18 priznanj članom za prizadevno delo, v atriju Pošte 1 pa je bila postavljena tudi obširna informativna razstava o delovanju društva.

Odprtje je poleg nagovorov predstavnikov Pošte (dir. trženja gospa Sabina Podkrižnik), Mestne občine Ljubljana (mestni svetnik Aleš Kardelj) in FZS

Pri odpiranju razstave. Od leve Sabina Podkrižnik, Peter Suhadolc, Boštjan Petauer in Aleš Kardelj. (foto: V. Ferant)

(predsednik Peter Suhadolc) popestril prvovrstni mednarodno uveljavljeni glasbenik Domen Lorenz in bogat topli bife. Udeležba na otvoritvi je bila velika, manj med razstavnimi dnevi, vendar kljub temu nad pričakovanji. Osnovne šole, ki smo jih povabili, se žal niso odzvale (zaradi planiranja programa dela v šolah jih je v bodoče potrebno vabiti vsaj mesec dni prej). Medijska pokritost je bila nadpovprečna, predvsem po za-slugi komisarja razstave.

Sodniška ekipa pod vodstvom Veselke Guština je svoje delo opravila v

Sodniška žirija pri delu. Od leve: Veselko Guštin, Matej Glavič, Peter Suhadolc, Igor Pirc (foto: V. Ferant).

četrtek in v petek na palmaresu predstavila rezultate. Ugotovitev je, da so bile zbirke na dokaj visokem nivoju. Če bodo razstavljalci upoštevali mnenje sodniškega zbora, imajo po preureditvi dobre možnosti za še boljše uvrstitve. Organizator je ob pomoči Pošte in FZS zagotovil precej posebnih nagrad ter

Tomaž Artel prejema glavno nagrado iz rok Boštjana Petauerja. Vmes je Veselko Guštin (foto: V. Ferant).

seveda glavno nagrado, ki jo je prejel eksponat Poštne tarife Bosne in Hercegovine 1919-1921 Tomaža Artlja. Palmares kot tudi foto-galerija razstave sta bili takoj izpostavljeni na www.fzs.si.

Palmaresa se je udeležil tudi pred-

sednika HFS Mladen Vilfan, in povabil naše razstavljalce na njihovo državno razstavo Croatica 2014 (ki je bila že sredi meseca maja v Vukovarju).

V času razstave je društvo ponujalo svoje izdelke (Bilten, priložnostni ovitek in dve osebni znamki). Mihael I. Fock je predstavil napotke za razstavljalce razreda tradicionalne filatelije, predavanje je bilo ocenjeno kot zelo kakovostno in je objavljeno na www.fzs.si.

Nekaj članov FD in študentov je pod vodstvom in ob sodelovanju Bojana Kranjca vitrine pred razstavo postavilo, takoj po zaključku v soboto pa spet razstavilo in zložilo v embalažo v kleti pod atrijem.

Vsem članom organizacijskega odbora gre priznanje za strokovno in prizadevno sodelovanje in izvrševanje posameznih nalog. Razstava je kot celota uspela. Če je bila to generalka za veliko razstavo ob 100-letnici Verigarjev leta 2019, potem smo lahko optimistični.

Igor Pirc

Z razglasitve rezultatov. (foto: V. Ferant)

Hunfila 2014

Razstavni prostor v centru Debrece-
na, ki se imenuje po avtorju besedila
madžarske himne Kölcsey Ferencu, je
bil lep in organizatorji so bili zelo pri-
jazni, a to vseeno ne zamegli dejstva,
da so imeli pri organizaciji razstave
precej težav. Predvsem postavitve ek-
sponatov, ki smo jih komisarji v precej
zdelane vitrine vstavljali sami, je pote-
kala bolj kaotično in počasi. Nikjer ni
bilo človeka za zvezo, ki bi odgovarjal
na vprašanja komisarjev, koga poiskal
ali poslal delavce, da s stekli zaprejo
vitrine. Nepoznavanje tujih jezikov je
bilo kar precejšnja ovira. Pobiranje ek-
sponatov je potekalo precej bolje, saj
je vsak komisar dobil svojega odpiral-
ca vitrin in prvi smo bili na vrsti komi-
sarji iz bolj oddaljenih držav.

POgled na razstavišče.

Ocenjevanje eksponatov je bilo ko-
rektno, sodniki pa so zadnji dan pred
posameznimi eksponati z veseljem od-
govarjali na naša vprašanja in na kon-
kretnih primerih pojasnjevali doseženo
število točk, opozarjali na napake in
svetovali. Splošna pripomba sodnikov
je bila, da vsi enovitrinski eksponati,
razen enega, ki je obdeloval samo eno
znamko, niso bili primerni za prikaz v
enem oknu, saj bi razstavljalci lahko
z dodatnim materialom pripravili ob-

sežnejše eksponate. Prav zato je bil
en naš eksponat neocenjen kot nepri-
meren. Pogovarjal sem se s sodniki in
jim razložil, da pri nas novim razsta-
vljavcem dovolimo enookenski ekspo-
nat tudi iz področja, kjer je materiala
dovolj za več vitrin. S tem jih spod-
budimo, da sploh začnejo razstavljati.
Poudaril sem, da v prijavnih pogojih
niso imeli omejitev pri enookenskih
eksponatih in sem jih zato prijavil,
čepprav se vsi zavedamo (tudi lastniki
- razstavljalci začetniki), da njihovi
eksponati niso preveč primerni za eno
okno. Madžari imajo vse razstave I.
ranga (nižjih sploh ne organizirajo) in
eden od sodnikov je rekel, da razred
enega okna sploh ni primeren za raz-
stavljavce začetnike.

*Zgoraj priložnostni žig ob razstavi. Spodaj čakajo-
či nabiralniki za vsak dan razstave posebej. (foto:
A. Tomc)*

Kljub vidnemu trudu organizatorjev so ti imeli nemalo težav. Izgubili so paket iz Srbije s tremi eksponati filatelistične literature, pri Hrvatih so zamešali številke eksponatov, enako tudi pri dveh naših enovitrinskih eksponatih, kjer pa so med seboj zamenjali tudi dosežene točke in medaljo.

Posledično je napaka tudi v objavljenem sodniškem poročilu. Ustno sem se pritožil že tam, potem še po elektronski pošti od doma, da ne bodo napačno napisali diplom, ki jih že po običaju zvezam pošljejo kasneje po pošti. Enovitrinski eksponati in eksponati razglednic niso bili ocenjevani po

pravilniku FIP, ampak po pravilnikih njihove zveze in eksponat razglednic, ki je dobil 80 točk, ima veliko pozlačeno medaljo, enovitrinski eksponat z enakim številom točk pa pozlačeno.

Slovenci smo bili tudi na Hunfili 2014 uspešni, kar kaže na kakovost naših eksponatov. Osvojili smo 1 zlato medaljo, 2 veliki pozlačeni, 4 pozlačene in 1 veliko srebrno. Rezultati so objavljeni na spletni strani www.fzs.si. Čestitke vsem razstavljavcem.

Alojz Tomc
alozj_tomc1@t-2.net

Problemi enega okna

Ob zapisanem o enovitrinskih eksponatih je zanimiv še komentar Petra P. McCanna o razstavljenih eksponatih v eni vitrini na razstavah Australia 2013, Thailand 2013 in Brasiliana 2013. Zapis je objavljen v Flashu št. 118/2014, str. 11.

Avtor ugotavlja, da je bilo več eksponatov v eni vitrini zelo dobrih in so prikazovali natančno to, kar predvideva tak eksponat, obdelavo zgodbe na 16 listih; jedrat in zgoščen subjekt, ki ga lahko pripravimo v eni vitrini. Vsaka dodatna vitrina bi v tem primeru pomenila nepotrebno in prazno »besedičenje« in ne bi ničesar dodala k obdelavi ali prikazanem znanju.

Pomembno število ostalih eksponatov v eni vitrini pa lahko razdelimo v dve skupini: v prvi so bili prikazani eksponati s temami, ki bi jih lahko enostavno prikazali v več vitrinah, v drugi

pa je šlo za eksponate, ki so bili očitno podpoglavja iz nekdanjih večvitrinskih eksponatov; primer je obravnava ene redne znamke iz serije teh znamk.

McCann se na koncu obrača komisarjem in razstavljavcem s prošnjo, naj v prihodnje dobro preberejo in poskušajo razumeti Navodila za eno vitrino.

Pri nas smo pozdravili eksponate v eni vitrini kot možnost za začetnike, ki se tako spoznajo s tekmovalnim razstavljanjem in se začnejo o tem učiti. Vendar je treba poudariti in razstavljavcem pojasniti, da taki eksponati sodijo samo na razstave nižjega ranga in da jih lahko pokažejo samo enkrat, največ dvakrat, potem pa pričakujemo njihov razvoj v normalen večvitrinski eksponat; ena vitrina pomeni samo prvi korak v tem razvoju. Na to bodo morali biti posebej pozorni tudi vsi bodoči komisarji.

Bojan Bračič

Croatia 2014, Vukovar

V skladu s podpisanim dogovorom o medsebojnem sodelovanju med hrvaško in slovensko filatelistično zvezo smo bili slovenski razstavljalci povabljeni na hrvaško nacionalno razstavo Croatia 2014, ki je bila letos v Vukovaru.

Dvorec ELTZ – ne tako daleč nazaj v zgodovino je bil ta dvorec prva točka vojnega napada in tekom bojevanja skoraj do temeljev uničen – nas je tokrat filateliste pričakal ves razkošen in poln pričakovanj. Obnovljen in preurejen v muzej nam je ponudil inspirativen prostor za novo filatelistično zgodbo. Ob našem prihodu na cilj so še postavljali vitrine in bilo je dovolj časa, da smo se pripravili na dobro organizirano vstavljanje eksponatov. Delali smo v prijetni prijateljski atmosferi in s skupnimi močmi je bila razstava hitro pripravljena na odprtje, ki je bilo šele naslednji dan. Po sprehodu ob Donavi je že sledilo sodniško delo, nad katerega organizacijo pa sem bila malo razočarana, saj se je po dobljenih ocenah in zelo hitri refleksiji ter pogovoru, vsem nekam mudilo.

Poročilo sodniške komisije in priprava celotnega palmaresa je tako ostala na plečih dveh zagretilih in predanih filatelista. Povsem razumljivo je, da je filatelija hobi in imajo eksistencialne zadeve prednost. Vendar sprejetje vloge sodnika od človeka v tistem trenutku zahteva popolno predanost in odgovornost do

Gordan Turudija, tajnik žirije in Staša Bračić, gostujoča sodnica, sta reševala stanje, potem ko so nekateri sodniki »izginili«. (foto: B. Bračić)

tistih, katerih delo vrednotimo; seveda težimo k temu, da se njihovi eksponati v tekmovalnem smislu izboljšajo. Sodniki smo na razstavah zato, da razstavljalce opozarjamo in motiviramo, da sledijo pravilom in predvsem, da v njih začuti-jo dodano vrednot. Sodniki nismo zato, ker smo elita in ker smo bolj pametni kot drugi. Na razstavi smo enoglasno ugotovili, da ima hrvaška filatelija problem s kvaliteto eksponatov v tematski filateliji - pomanjkanje znanja in informacij. En korak naprej proti znanju je omogočil Bojan Bračič s svojim predavanjem, ki je bilo zelo dobro obiskano in je spodbudilo burno in zanimivo razpravo, ki bi lahko trajala še več ur. Med pogovarjanjem sem ugotovila, da bi tudi pri nas bila zelo dobrodošla kakšna okrogla miza na temo tekmovanja v filateliji, o tekmovalnih razredih in načinih priprav tekmovalnih eksponatov. Zelo pohvalno pa je dejstvo, da je na razstavi sodelovalo več kot 10 čisto novih svežih razstavljaljskih duš.

Srečanja prijateljev so zmeraj prigrška. Od leve S. Bračič, B. Bračič, D. Stella in D. Filjar. (foto: Z. Vlahovič)

Vso ostalo dogajanje v okviru razstave je bilo prijetno in lepo organizirano v domačem prijateljskem duhu, za kar je poleg entuziastičnih filatelistov poskrbelo osebje dvorca Eltz, njihova direktorica in župan mesta Vukovar. Ocenjujem, da so se slovenski razstavljalci na razstavi dobro odrezali in prikazali visoko raven

Pred delom dvorca v katerem je bila razstava. Od leve: I. Pirc, P. Suhadolc, M. Vilfan, S. Bračič in P. Čičinšajn. (foto: B. Bračič)

slovenske tekmovalne filatelije in filatelističnega znanja. Posebna pohvala gre tokrat mladincem, saj so poleg zaslužene medalje osvojili tudi posebno nagrado za najboljši mladinski eksponat na razstavi. Rezultati so objavljeni na spletni strani FZS.

Poleg tekmovalne razstave je Croatica 2014, Vukovar v netekmovalnem delu gostila tudi razstavljalce RPSL (The Royal Philatelic Society of London) iz Madžarske, Hrvaške in Slovenije. Naše barve so zastopali: Bojan Kranjc, Boštjan Petauer, Igor Pirc in Mihael I. Fock. Vsem razstavljalcem iskrene čestitke in hvala za sodelovanje.

Organizatorji, gosti in sodni zbor so počastili spomin na padle branilce Vukovarja. (foto: B. Turudija)

Staša Bračič
strahomira@gmail.com

Filatelistični razstavi v Celju: Nobelovci na znamkah ter BRANKO – 70 let – 214 cm

Neumorni celjski filatelista Tone Petek je spet presenetil z akcijama, ki imata namen popularizirati filatelijo. Kvartirna hiša v Celju, ki jo upravlja tamkajšnje Turistično društvo, je postala zbirališče tako ljubiteljev filatelije kot tudi drugih obiskovalcev.

Tone Petek je 7. marca 2014 pripravil razstavo na temo Nobelovci, saj je Kvartirna hiša tesno povezana z Alfredom Nobelom. Tja je namreč prihajal obiskovat svojo prijateljico Sofijo Hess. Na otvoritvi razstave so o nobelovcih spregovorili različni gostje, ki so na ta ali drugačen način povezani z nobelovci, potem pa so si z zanimanjem ogledali filatelistično razstavo.

V četrtek, 15. maja 2014, je praznoval 70 let celjski atlet, atletska legenda, Branko Vivod. Tone Petek, nekoč tudi sam skakalec v višino pri celjskem Kladivarju, je jubilanu v čast pripravil

Med otvoritvijo filatelistične razstave o nobelovcih (foto: V. Ferant)

filatelistično razstavo, otvoritve pa se je udeležilo toliko ljudi, da je primanjkovalo prostora. Med obiskovalci je bilo

opaziti celo vrsto nekdanjih odličnih slovenskih atletov, ki so prišli čestitati Branku Vivodu. Med njimi je bil tudi celjski podžupan Stane Rozman, nekoč tudi sam vrhunski atlet. Razstave so se udeležili tudi predstavniki Pošte Slovenije.

Branko je prvi Slovenec, ki mu je uspelo preskočiti 200 cm, potem pa je jugoslovanski rekord popravil še večkrat, nazadnje leta 1971, ko je preskočil rekordnih 214 cm, kasneje pa je zmagoval tudi na svetovnih veteranskih igrah.

Na obeh razstavah je Tone Petek nekaterim gostom podelil filatelistična darila, poleg tega pa je bila za obiskovalce na voljo tudi osebna znamka, razglednica in priložnostni poštni žig.

Tudi v prihodnje lahko pričakujemo še kakšno odmevno razstavo Toneta Petka. Prva bo že 20. junija in bo predstavila ribištvo. Razstava bo postavljena v preddverju Državnega sveta.

Veni Ferant
veni.ferant@gmail.com

Nekdanji skakalci v višino, kažejo ob letvici svoj najboljši rezultat. Od leve: Tone Petek, Branko Vivod, Stan-ka Prezelj, roj. Lovše, Jure Prezelj in Jure Novak. (foto: V. Ferant)

8. srečanje Delovne skupine Balkanfila

Ob robu razstave Balkanfila 2014 v bolgarskem kraju Vidin ob Donavi je 5. aprila 2014 potekalo osmo srečanje predstavnikov dežel članic. Od dvanajstih držav članic sta manjkala samo predstavnika Moldavije in Bosne in Hercegovine, prisotna pa sta bila predstavnik Cipra in predstavnik evropske zveze FEPA (protokol srečanja je na www.fzs.si/domača_stran).

Sestanek je predhodno sklical predsedujoči Delovne skupine Igor Pirc in vsem federacijam – članicam posredoval predlog dnevnega reda. Po ustaljeni praksi je bila najprej podana ocena tekoče razstave v Vidinu. Razstavo je pripravila Unija bolgarskih filatelistov, potem ko je postalo jasno, da drugo leto romunska zveza tega ne bo sposobna izpeljati. Soglasno je bilo podano priznanje predsedniku Unije Spasu Pančevu in celotnemu organizacijskemu odboru, saj je poleg vzorno pripravljene razstave prireditelj ponudil tudi bogat spremljajoči program.

Najpomembnejša vsebinska točka dnevnega reda je bila obravnava in sprejem Pravil za organiziranje razstav delovne skupine Balkanfila. Prvo osnovo smo pripravili v Filatelistični zvezi Slovenije in jo prvič ponudili v obravnavo že na MARIBOFILA 2012; tokratno besedilo je bilo dopolnjeno, predvsem s preambulo, v kateri so opredeljeni namen in cilji skupnih razstav. Po razlagi besedila in krajši razpravi je bilo predloženo besedilo soglasno sprejeto, razmnoženo v dvanajst izvodov, ki so jih prisotni predstavniki nacionalnih federacij – članic tudi vse podpisali (tudi to besedilo najdete na www.fzs.si, domača stran). Predstavljena je bila tudi spletna stran www.balkanfila.org ki jo prostovoljsko administrira kot tehnični urednik Romun Francisc Ambrus, vsebinska urednika pa sva Mahmut Emirmahmutolgu in Igor Pirc. Sklenjeno

je bilo, da se mu posreduje vse manjkajoče in dodatne materiale in slike za objavo na tej strani. (V ta namen sem po vrnitvi domov sestavil spisek potrebnega, kar naj bi, predvsem organizatorji preteklih razstav, posredovali. Ni naključno, da je edini doslej odgovoril in posredoval zahtevano vodja razstave Maribofila 2012; in to še isti dan).

Vedno najpomembnejša točka teh srečanj je, kdo bo pripravil naslednjo Balkanfila razstavo. V rezervi je bila ponovno Turčija, ki smo ji predlagali, naj počaka, če se izpostavi organizator iz dežele, ki razstave še ni gostila. Presenetljivo se je k besedi javil Nikolla Xharo, predsednik albanske zveze, ter objavil, da želijo v maju 2016 pripraviti XVIII. razstavo v Tirani, Albanija. Podeljena mu je bila uradna podpora in skladno s sprejetimi Pravili za organiziranje razstav smo imenovali prisotnega predstavnika FEPA, sicer pa našega podpredsednika Bojana Bračiča, za koordinatorja te razstave.

Ustaljeni red je, da se vloga predsednika poveri organizatorju tekoče razstave – do naslednje – in tako je Spas Pančev ponovno postal predsednik DS Balkanfila. Ni bilo po uzancah, vendar se je zgodilo; podpisani sem namreč spet prevzel naloge tajnika te organizacije.

Srečanje smo zaključili s skupinsko fotografijo.

Igor Pirc

Udeleženci sestanka. Stojijo od leve: Doncho Georgiev, Lidija Meandžija, Tomo Katuri, Stanko Zafirev, Muharem Gimjani, Slobodan Meandžija, Igor Pirc, Spas Panchev, Mahmut Emirmahmutoglu, Francis Ambrus, Alexandre Galinos, Ziya Agaogullari, Christo Nikolchev. Sedijo od leve: Boncho Bonev, Bojan Bračič, Nicos Rangos in Murat Hazinedaroglu. (foto: M. Bračič)

Nadaljevanje iz strani 31.

Ajdovci so se na 78 straneh spomnili nekdanjega filatelističnega društva Ajdovščina in popisali sedanje dejavnosti, saj v društvu niso samo filatelisti. Tako zveemo nekaj tudi o numizmatiki, kar-tofiliji, voščilnicah in drugih področjih zbiranja, v zborniku pa najdemo tudi popis njihovih priložnostnih izdaj.

Škofjeločani, ki so izdali obširen zbornik ob praznovanju svoje 50-letnice, pa so zapisali predvsem dogodke zadnjih let, spomnili pa so se tudi rojaka Lovrenca Koširja, po katerem ima društvo ime, ob 210. obletnici njegovega rojstva.

Bojan Bračič

Četrty filatelistični seminar Sv. Juraj na Bregu 2014

Prizadevni organizatorji iz HFD Zrinski Čakovec so že četrtič zapored pripravili strokovni filatelistični seminar v okolici Čakovca. Glavni »gibalec« projekta, sicer predsednik društva Dario Stella, je našel zanimivo formulo, kako najti sponzorje za ta projekt oziroma kako zmanjšati stroške zanj.

Projekt je prijazen do slušateljev, ki za 20 evrov kotizacije dobijo še zbornik predavanj na CD-ju, malico, kosilo in osvežilne pijače med odmori, dotiskano dopisnico in še nekaj priložnostnih darilc, zato so vedno dobro obiskani. Že od začetka pri izvedbi seminarjev sodelujemo tudi slovenski filatelisti, tako v pripravljalnem odboru, kot pri samih predavanjih; v dosedanjih seminarjih smo Slovenci obdelali tri teme.

Del avditorija. Desno Berislav Turudija, zraven njega Ivo Aščič, v zadnji vrsti predavatelja Krešimir Botković (desno) in Dario Filjar. (Foto: Z. Škvorc)

Seminar, ki je bil 26. aprila 2014 v župnišču v Pleškovcu, so omogočili fara in občina Sv. Juraj na Bregu s podporo Hrvaške pošte in Hrvaške filatelistične zveze.

Obsegal je naslednje teme:

- Poštne znamke v funkciji reklame – Ivo Aščič (Hrvaška pošta).
- Vpliv spremembe poštnin 1. novembra 1951 na dopisnice za domači (notranji) promet – Krešimir Botković, Duga Resa.

- Poštarjev svinčnik – Dario Filjar, Zagreb.
- 20 let znamk Hrvatske pošte Mostar – Željka Šaravanja, Mostar.
- 135 let od izdaje prvih poštних znamk za BiH – Željko Ređep, Varaždin.
- Svet poštних znamk – Zlatko Jakuš, Stubičke Toplice; g. Jakuš je graver in je dolgo časa kot graver pripravljaval švedske znamke; predaval je o izdelavi znamk, ki so tiskane v globokem tisku.

Organizator je ob seminarju pripravil tudi pepelko.

Po vsakem predavanju so se razvile zanimive razprave med predavatelji in poslušalci, med katerimi smo bili tudi štirje iz Slovenije. Pri tem se je nehote postavilo vprašanje, kdaj bomo sposobni tak seminar pripraviti tudi pri nas.

Organizatorji so ob zaključku letošnjega napovedali že peti seminar, ki bo prihodnje leto, točneje v soboto, 11. aprila 2015, z zanimivo glavno temo Laži v filateliji.

Bojan Bračič
bojan.bracic@triera.net

Kúzla skače v rit, komu – drugič

V prejšnji številki smo postavili nagradno vprašanje za najboljšo razlago ljudskega reka: »Da nekomu kuzla skače v rit«. Mnogo pregovorov dandanes uporabljamo in razumemo, kaj želijo povedati, pogosto pa ne vemo več, kaj primera izvorno pomeni.

Na naše vprašanje smo prejeli pet zanimivih odgovorov, od katerih sta dva šla v boben za nagrado. Ostali trije so namreč samo posredno razlagali, da naj bi ta rek pomenil, da nekomu zmanjkuje časa oziroma se mu mudi.

Nagrajenki iskreno čestitamo; na njen naslov bomo poslali nagrado in sicer pet ovitkov prvega dne Pošte Slovenije.

Strokovna razlaga.

Dr. Janez Keber v knjigi Slovar slovenskih frazemov na strani 441 piše:

Kúzla - Kúzla skače v rit komu (vulg. pren./ kdo je v težkem položaju, v stiski/... V nekaterih razlagah beseda kuzla pomeni veliko železničarsko torbo z jermenom, po drugih pa poštarjevo torbo, ki med hojo, posebej hitro, udarja po zadnjici. (Celotno razlago frazema Kúzla najdete na www.fzs.si/kuzla)

Kako je izžrebana Karmen Avsec iz Črnuč odgovorila na naše vprašanje pogledajte na sliki.

Igor Pirc
ipirc711@gmail.com

STARO REKLO "DA NEKOMU KUZLA V RIT SKAČE" OPISUJE POŠTARJEVO TORBO (KUZLA), KI MU MED HITREJEM SKAČE V ZADNICO. TO JE REKLO, S KATERIM POUEMO, DA SMO KOT POSAMEZNIKI V NEKI ZAGATI OZIROMA STISKI – BODISI FINANČNI, ČASOVNI, STORITVENI IN DA NAS ČAKA GARAŠKO DELO, KI ZAHTEVA NAGLO IN UČINKOVITO UKREPANJE.

PODOBNO KOT POŠTARSKA TORBA JE LAHKO TUDI ŽELEZNIČARSKA TORBA ALI VINSKI MEH (KUZLA), KI JE UTRUJENEMU NOSAČU ZLEZEL S HRBTA NA ZADNICO IN GA UDARJAL OZIROMA SKAKAL PO NJE), KAR SEVEDA NI BILLO (4) PRUJETNO.

TONEJ TA SLIKOVIT, BOJDA IZVIRNO SLOVENSKE REK "DA NEKOMU KUZLA V RIT SKAČE" PO VSEJ VERJETNOSTI OPISUJE NAGLICO POŠTARJA, KI MU ČEZ RAMO OBEŠENA TORBA (KUZLA), OB VSAKEM KORAKU UDARJA V ZADNJO PLAT, TONEJ MU SKAČE V RIT.

Lep pozdrav! Jlamen

Sposojena analiza filatelističnega tržišča

Pred dobrim letom je bil v Hrvaški filateliji objavljen prispevek Istraživanje filatelističnog tržišta. Ker sem ocenil, da so rezultati analize, ki jo je opravila hrvaška pošta, lahko zanimivi tudi za naše zbiralce, sem jih del v soglasju z avtorico Stelo Prisan Fujs iz Hrvaške pošte pripravil za našo revijo.

Celotno anketo v elektronski in klasični obliki je za Hrvaško pošto izvedla agencija TotusOpinionmeter. V anketi je sodelovalo 518 filatelistov, od tega 412 hrvaških in 106 tujih, ki prebivajo v 26 državah.

Hrvaški filatelisti so bili v glavnem moški (80 %), običajno starejši od 40 let. Pri tem je zanimivo, da je v anketi sodelovalo 20 % žensk filatelistik. Ker vemo, da je njihov delež v društvih bistveno manjši, je avtorica mnenja, da bi ta podatek morali preveriti.

Povprečna izobrazba hrvaškega filatelista je srednja šola, če prištejemo še nižjo izobrazbo je vsota tako izobraženih 46 %. Zbiralci z višjo in visoko šolsko izobrazbo so bili v tej anketi udeleženi z 54 %.

Upokojenci predstavljajo 43,4 %, zaposleni pa 38,3 % sodelujočih v anketi. Študenti predstavljajo le 2,2 % zbiralcev. Rezultati ankete nadalje kažejo, da zanimanje za filatelijo raste z leti. Rast zanimanja za filatelijo se opazno veča v srednji življenjski dobi in to se nadaljuje v zreli dobi, ko je zanimanje za filatelijo najvišje.

Opisani podatki pri tujih filatelistih zaradi velike razpršenosti (26 držav) niso prikazane.

Kaj zbiralce motivira h nakupu znamk?

Glavni razlog kupovanja znamk je zbirateljska strast; to velja tako za hrvaške kot za ostale zbiralce in verjamem, da je tako tudi pri nas. Na drugo mesto so hrvaški filatelisti postavili spoznanja o zgodovini in kulturi države izdajateljice, do katerih pridejo preko znamk, in na tretje mesto lepoto znamk kot umetniških predmetov. Pri ostalih zbiralcih sta ti dve mesti zamenjani. Drugi vzroki za nakup znamk so še zabavnost zbiranja in družinski konjiček; otroci zbirke znamk in ljubezen do njih podedujejo od

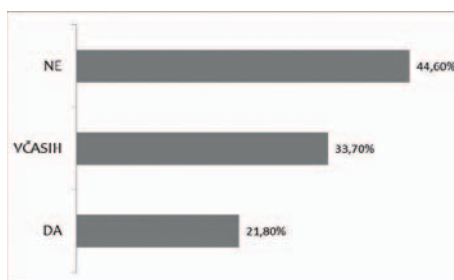
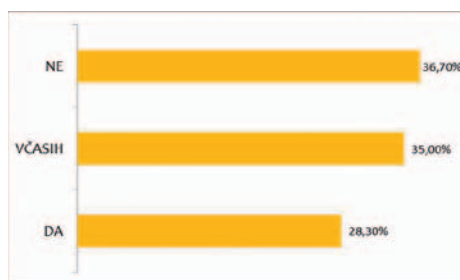

staršev. Na Hrvaškem je velik odstotek takih, ki znamke kupujejo z namenom, da jih bodo nekoč dobili potomci, drugje je to najšibkejši od eksplicitno naštetih vzrokov. Je pa opazno pri dnu motivov za nakup znamk prepričanje, da gre pri nakupu znamk za dobro naložbo.

Letna vsota porabljena za znamke.

Zanimiva je ugotovitev, da so hrvaški zbiralci pripravljene za znamke globlje seči v žep kot zbiralci iz drugih držav. Podatek je relativen, ker je bila lestvica za hrvaške filateliste od 300 kun (40 €) do 1000 kun (134 €) za tuje pa od 50 do 1000 €, kar je opazna razlika. Razen tega so bili tuji zbiralci iz zelo različnih držav, tako da podatek ne štejem za povsem realen.

Kako vpliva nazivna vrednost na nakup znamk?

Prikazani podatki so odgovor na vprašanje: »Kako vpliva višina nazivne vrednosti na vašo odločitev, koliko kosov ene znamke boste kupili?« Višina nazivne vrednosti očitno bolj vpliva na odločitev pri nakupu na hrvaškem kot na ostale zbiralce. Po vseh komentarjih, ki jih slišim od domačih filatelistov, je pri nas ta odvisnost še večja.

Bojan Bračič
bojan.bracic@triera.net

Poletje prihaja tudi na vašo osebno poštno znamko.

AKCIJA POLETJE
-20%
OD 1. 6. DO 30. 9. 2014

OSEBNE POŠTNE ZNAMKE

Izkoristite 20-odstotni poletni popust na izdelavo osebnih poštних znamk. Na spletni strani www.posta.si poiščite akcijo **POLETJE**, v polje Geslo vpišite besedo **Morje** in z nekaj kliki oblikujete in naročite svoje osebne poštne znamke. Sedaj še posebej ugodno.

Info & naročila: www.posta.si ali
osebne.znamke@posta.si

Zanesljivo vsepovsod
POŠTA SLOVENIJE
POŠTA IN FINANCE